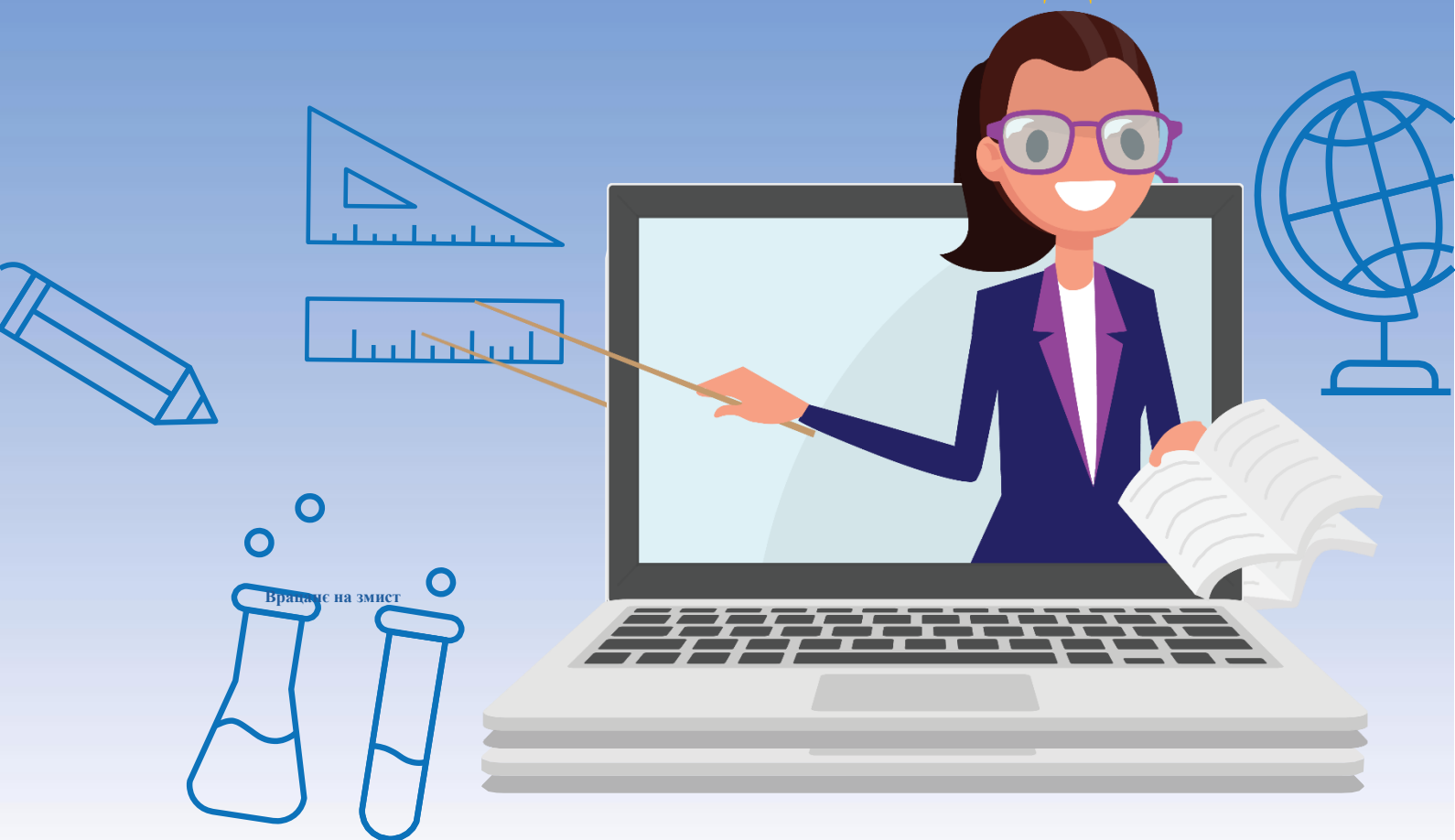

ПРИРУЧНИК ЗА ПРОЈКТНУ НАСТАВУ И НАСТАВУ НА ДАЛЕКО

Увод	3
Цо проєктна настава, а цо настава на далеко?	6
Златни стандарт проєктней настави	8
Розлика медзи роботу на проєкту и проєктней настави	12
Пририхтованє за реализацию проєктней настави	15
ПЕРШИ КРОЧАЙ: Контекст	15
ДРУГИ КРОЧАЙ: Идея за проєктну наставу	19
ТРЕЦИ КРОЧАЙ: Логични рамик проєктней настави	20
Реализация и провадзєнє проєктней настави	26
Вреднованє посцигнуцох школярох под час проєктней настави	29
Алати за планованє и реализацию проєктней настави на далеко	31
Дигитални алати за пририхтованє и организацію проєктней настави и настави на далекосц	32
Дигитални алати за провадзєнє и реализацию проєктней настави и настави на Далєко	38
Дигитални алати за вреднованє посцигнуцох школярох под час проєктней настави и настави на далеко	47
Ресурси за планованє и реализацию проєктней настави и настави на далеко	55
Практични приклади проєктней настави и настави на далеко	62
Удему онлайн курс: Увод до карьерного водзєня Настава на далеко	63
Зачувайме пчоли Проєктна настава	64
Живот после осемнацки Проєкт	65
Новинска агенция Антични Рим явя... Проєкт	66
Сербска реалистична приповедка Проєкт	67
Марко Кральович – дружтвєне бависко у дигиталней форми Проєкт	68
Параболи през интерактивну роботу школярох и наставнїкох и тимске сотрудничтво у ученю на далеко	69
Напрямки и совити за повязованє зоз заєднїцу и финансованє настави	70
Сотруднїцтво з організациями цивилного дружтва	70
Зберанє средствох на локалу	71
Масовне зберанє средствох	72
Послеслово	75
О авторох	76

Увод

Тот приручник настал як плод сотруди́цтва и искуствох образовних роботнікох зоз системи формального образования, иноваторох образовних политикох и представнікох невладового сектору, хтори ше уж роками занімаю з иновациями у образованю. Виробени є у рамикох проєкту «Явно-приватни диялог за розвой» хтори запровадзує NALED у сотруди́цтве зоз Републичним секретариятом за явни политики, а потримус Америцка агенция за медзинанародни розвой USAID. Приручник писани под час кризи хтора виволана зоз вирусом корона, цо толкує фокус авторох на дигитални алати, з намиру же би ше видвоєло тоти хтори мож легко примені́ц и бесплатно хасновац. Гоч зме ришени у тим приручніку дац цо вецей практични совити о тим **як треба же бисце почали, організовали и оцєнєли проєктну наставу**, тиж жадаме, зжато, у уводу, повесц даскельо слова о тим яки предносци такой форми настави. Наздаваме ше же тот кратки теорийни увод адекватно потолкує прецо проєктна настава цошка цо вредзи применювац директно, исто як и у рамикох настави на далеко. История розвою формального образования цесно провадзела индустрийни, а у новши час и технологийни революції. Друга технологийна революция, хтора ше вяже за половку 19. вика и перши децениї 20. вику, окрем струї, телефона и телеграфа принєсла обовязне основне и злєпшала штредньошколске образование. Медзитим, *система образования вше креирована у складзе зоз часом и потребами индустриї того часу*. Так ше и друга индустрийна революция намагала створиц углядного граждана, алє насампредз ротніка на траки. То саме по себе нїяке не зло, бо основни цілі́ образования були и остали исти: младим треба дац знаня и схопносци яки необходни за живот и роботу, помогнуц им же би ше витворели и були активни члени дружтва. Поставя ше питанє: **чи образовна система хтора була прилагодзена тому часу и за потреби такого тарговища роботи и далєй одвитує потребом поєдинцох хтори жию у модерним, дигиталним чаше и образує ше, не за трецу, алє за штварту индустрийну революцию?**

Будучносц приноши общу повязаносц, мудри автомобили, штучну интелігенцію и ГЕЙ – роботуна далеко. Як най помогнеме своїм школяром (а прецо не и шипцким нам) же би ше пририхтали за швет у хторим буду робиц и жиц? APEC ([Asia-Pacific Economic Cooperation](#)) и OECD ([Organisation for Economic Cooperation and Development](#)) ше усоглашєли у вязи зоз тим цо то **схопносци за 21. вик**. Економски фаховци предвидзєли шлі́дуюци способносци як предусловіє успиху у тим вику:

ученє и унапредзованє ткв. 4С: критичного думаня и ришованя проблемох, креативносци и иновацийох, комуникації и сотрудніцтва (*critical thinking, communication, collaboration and creativity*);

дигитална, медийна и інформаційна писменосц (найчастейше ше находзи под скрацєнями DMI – *digital, media and information literacy* або скрацєно MIL – *media, information literacy* як их [definiše UNESCO](#));

особни характеристики у обласци карієри и живота: флексибилносц, прилагодлівосц, иницијатива и проактивносц, дружтвена и интеркултурална интеракция, продуктивносц, одвичательносц, лидерство и дружтвена одвичательносц.

Кельо зме пририхтани тоти схопносци подучовац у Сербії? Чи маме плани, програми и шицку необходну законску регулативу хтора оможлївює же бизме прилагодзели наставни процес новим потребом школярох? Чи зме у достаточней мири едуковани за таке дацо? Чи нас тому и на таки способ подучовали на факултетох? Шицки тоти питання вещей як валидни и можеме их поставиц и приношительном одлукох, але и себе!

Исную [истраживанја](#) яки указую же по 2030. рок медзи 400 и 800 милиони роботніки у цалим швецє останю без роботи пре пошвидшану дигитализацию и автоматизацию розличних занїманьох. З другого боку, иста технология штучней интелігенції и машинского учєня створи нови роботни места яки нешка не можеме ані задумац. Приходзи пременка на хтору ані єдна влада швета не порихтана у подполносци, але єдно сигурне – муши ше почац од пременки застарєней системи образования.

Дзе ми у шицким тим? Напредованє на уровню образовних политикох заш лєм постої, и то не мале! Министерство просвити, науки и технологійно прилапело [Strategiju razvoja i obrazovanja u Republici Srbiji do 2020.](#) з хтору ше образовна политика нашої жеми усоглашує з образовнима политиками ЕУ. Завод за унапредзованє образования и воспитаня 2019. року принєсол [Okvir digitalnih kompetencija](#) з яким ше дефинує компетенції наставнікох за дигитални час. Тим за социялне укључованє и зменшанє худобства у сотрудніцтве зоз Зєдинєними нациями у Сербії ше озбиљно занїмал з [transformacijom obrazovanja](#) у Сербії.

Цо МИ як наставніки у своїх учальньох можеме пременїц? **Приручнїк хтори у ваших рукох наменєни праве тим хтори ришєли не чекац же би превжали одвичательносц, тим хтори не глєдаю вигварки, але ришеня.**

[Blumova taksonomija obrazovnih ciljeva](#) общепозната: основа пирамиди то факти и концепти хтори обчекуе же би школяре запаметали, потим шлїдза розумене и применюване, а аж на верху анализа и преценюване наученої матерії. **На самим верху стої креация** – способносц же би ше вихасновало шицки предходни фази у ученю и створело цошка цалком нове. Кед знова спатримо уж спомнути *схопносци за 21. век* такой похопиме же вони облапени у задаткох у хторих ше од школярох обчекуе же би створели цошка нове. Необходне же би вони комуниковаи, императив дигитални алати (хтори, медзи иншим, часто безплатни, а вше су им доступни), але понад шицкого, то форма роботи у хторей ше од нїх обчекуе критичне думане и преценюване, повязоване и иновацию.

Велї креативни наставнїки уж применюю методу проєктней настави. Приклади їх роботи найлєпши доказ же ше сербске образоване не ма чого ганьбиц у поглядзе модерних приступох гу ученю. Подзековни зме им на ентузизме, професионализме и шмелосци же би прилапели таке виволане. Вирус корона завар и нас и школярох до хижох и практично нас примушел пошвидшано дигитализовац образовни процес. Здобува ше упечаток же ше велї знашли як знали, але ше приступ гу подучованю найчастейше не пременел: превладуе фронтална настава и, у найлєпшим случаю, диялогова метода роботи зоз школярами. **Проектна настава у себе облапя правдиву пременку парадигми и зоз тим зме ше у приручнїку найвещей жадали занїмац.**

Намагали зме ше буц практични, предвидзиц виволаня и одвитовац на тоти хтори проєктна настава положи пред наставнїкох и школярох, унапрямиц на одвитујуци алати и олегчац и з добрим прикладами мотивовац пременку перспективи и способу роботу. Окрем алатох хтори можеце лєгко и безплатно випробовац зоз своїма школярами, потрудзели зме ше представиц и даєдни ресурси хтори вам можу буц хасновити як додатни змист за отримоване годзинох. Наздаваме ше же тот приручнїк дожиєце як професионалне виволане, але и як помоц же би ше на найлєпши способ вихасновало предносци проєктней настави. Жадаме же бисце однесли зоз собу до учальнї того цо тримаєце же вредзи, гоч ше настава одвива у будинку школи, гоч онлайн.

Цо проєктна настава, а цо настава на далєко?

У обставинох у хторих ше цала система просвити, а могло би ше повесц и цале дружтво, пошвидшано дигіталізовала, велї поняца ше зявели у сфери явного ділованя и постої реална опасносц од того же ше даєдни важни теорійни постановки помишаю. Два поняца хтори найчастейше стретаме кед ше бешедує о методичних моделох за організацію настави то праве **проєктна настава** и **настава на далєко** (*distance learning*). Гоч ше у тим периодзе обидва модели ище як буду зявйовац и паралелно применьовац одвитууюцо ситуациї, заш лєм важне же бизме разумели цо кажди зоз нїх значи.

Ученє на далєко то у ствари барз стари концепт. Перши успішні пробовања означели половку дзеветнастого віку и сновали ше на тим же школяре, хтори пре даяку причину були онєможлівєні фізично присуствовац на настави, материяли за ученє доставали преїг пошти раз тижньово. Университети тот модел ученя прилапели барз швидко и лєм за даскельо децениї диплома познатих университетох постала доступнєйша як гоч кеди, аж и тим хтори не мали пенєжи за класичні студії. Медзитим, праву ренесансу ученє на далєко дожило зоз зявєньом интернету. Поняца е-ученє, онлайн настава, виртуална учальня, вебинар, Мук (MOOC – *massive open online course* або масовні, отворени онлайн курс) ше швидко розширили на мережі и нешка векшина шветових университетох хтори тримаю до себе маю можлівосц онлайн студіраня. З єдним словом, тот концепт заслужни за праву революцію у поглядзе отвореного приступу гу знаню.

Методично патрено, ученє на далєко вимага мотивацію школярох, хтора у тим случаю найчастейше и постої. Управяє зоз учальню ше чера за самостойне організованє часу за роботу и ученє, а фокус на вигледованю літератури и доступних материялох. Наставу мож організовац и цалком *асинхроно*, цо зоз Муками найчастейше случай, так же школяре не муша робиц у исти час, алє кед им то одвитує. З часу на час ше хаснує и *синхроно наставу*, у форми онлайн консултацияох або схадзкох преїг уж потоящих апликацийох за комуникованє преїг интернету. После одредженого періоду, або после утвердженей часци матерії, школяра ше тестира (цо вше окремене виволанє при тим моделу) и тиж так на далєко, на основи резултатох випитованя, достава оцєну.

Добри боки ученя на далеко то вшелїяк зменшани трошки настави, инсистованє на одвичательности школярох и велька доступносц у ситуацийох як цо то гевти хтори по природи вимагаю физичне дистанцованє. Медзитим, тот модел зоз собу ноши шицки проблеми и виволаня хтори ше настави хтора здумана за 19. век не удало ришиц. Насампредз, ученє ше и далей доживює як «бубанє» и Потим репродукция фактох; знаня яки ше преподава скоро у подполности теорийни, а ученє глібоко повязане зоз пририхтованьом за тестиранє.

Проектна настава настала концом 19. віку под уплївом Пияжеових виглєдованьох зоз обласци розвойней психології, заснована на идеї же поєдинец знанє конструує на основі искуства. За розлику од стандартней учалнї на хтору зме звикли и у хторей ше векшина з нас школовала, «учальня» у хторей ше запровадзує проектну наставу орієнтована на школярох, дава и простор и контекст у хторим можу сотудзовац и виглєдовац проблеми и виволаня зоз швета хтори их окружує. Роби ше о цалком иншаким приступу гу ученю, бо ше, место преношеня фактох, фаворизує процеси виглєдованя, запитаносци и активного сотрудніцтва же би ше ришело даяке виволанє або проблем.

У нас ше концепти як цо то ученє засноване на експериментованю (*experiment based learning*) або ученє засноване на ришованю проблема (*problem based learning*) можебуц не стрета часто, гоч су барз подобни проектней настави. Но, гоч сце нігда не мали нагоду пробовац таки приступ, сигурно сце видзели и пачели ше вам модерно вибудовани школи у хторих ше школяре шейтаю шлебодно по організованих просторийох и маю наймодернейшу опрему хтору хасную за розлични проекти. Скорей як цо прешвидко заключице же таке дацо у нас не можливе, здогадніце ше же модерна технология оможлівела вельо того и до рукох скоро каждого школяра положила рахункар вельо моцнейши од того хтори людзох успишно послав на Мешац.

Правда же проектна настава вецей не ствар будучности, але практична реалносц у велїх учальных у швецє и вше баржей и у нас. Хаснованє алатох за онлайн комуникацию, як цо то Вайбер, Скайп або Зум, гоч то добри крочай у правим напрямє кед бешедуєме о настави на далеко, само по себе не проектна настава, але праве тото – подучованє на далеко. Проектна настава то цошка цо у тим моменту, вецей як гоч кеди, маце нагоду пробовац, а вшелїяк вам будзе легчейше предлужиц хасновац ю як барз ефикасни приступ аж и кед ше вращице до учальнї – то пременка парадигми хторей ше наздаваме и у тим вас жадаме одшмелїц.

Златни стандарт проєктней настави

Гоч проєктна настава ориєнтована на школяра, учителя и учительки, наставніки и наставніци у процесу образования маю ключну улогу. Вони катализатор без хторого и найопременша учальня остане лєм красни простор без вязи зоз ученєм, и обратно, вони тоти хтори и найнеадекватнейши условия можу ожиц и претвориц их до идеального контексту за найсучаснейше ученє.

Златни стандарт проєктней настави

Седем главни елементи за
обдумованє проєктх

Златни принцип то графични приказ принципох и цильох проєктней настави и може послужити як орієнтир у планованю, виводзеню и евалуації результатох роботи зоз школярами. Вонкашні круг творя седем елементи хтори комбинуєме же бизме посцигли три важни цілі у ученю:

- трансфер ключних понять,
- розумєнє и
- схопносци успіху.

Проектна настава почина зоз питаньом або задатком. Смыслови и реални проблем або питанє хтори одвитує уровню знаня и дозрѣлости школярох представляю рамик наставней єдинки у проєктней наставі. Оталь наставнік водзи школярох през процес у хторим вони поставяю питаня, гледаю материяли и превипитує інформації и хаснує гевти хтори сигурни. Важно надпомнуц же годзина будзе ище лєпша кед ше баржей орієнтує на ришованє реалних проблемох, хаснованє конкретних алатох и схопносцох, односно кед питаня актуални и важни школяром. Школяре тоти хтори «вещей бешедую» и приноша одлуки о тим на яки способ буду робиц и приду до результатох проєктней настави. Наставнік ту же би ведно з нїма участвовав у рефлексії, помогнул им же би ведно преценєли ефикасносц каждой поєдинечней активносци и же би им, кед наиду на даяки незвладаюци проблеми, понукнул можлїви ришеня або стратегії хтори би им помогли же би тоти проблеми звладали. Таки процес их учи же би приняли критику, же би прилапели и унапредзели свой процес роботи и же би пришли до лєпших результатох. Ключни елемент проєктней настави то кед ше вона одвива звонка учальні! Результати проєктней настави зоз школярами обовязно треба претвориц до явней події, на хторей их вони сами представя, потолкую и на таки способ подзеля зоз другима наставніками и школярами, родичами або ширшу локалну заєднїцу.

Ціль такого приступу гу ученю не лєм трансфер знаня, до хторого вшелїяк придзе, але додатни хасен хтори од непреценюючого значєня за школярох:

- школяре уживаю у процесу ученя, мотивовани су и присутни,
- фокус ше поцагує на процес ученя и мотивация школяром вещей не лєм оцена, але чувство особного посцигнуца,
- звєкшує ше розумєнє и злєпшує можлївосц применюваня наученой матерії,
- знаня зоз розличних предметох ше часто повязує под час ришованя реалних проблемох,

- пестує ще критичне думанє, комуникацию и тимску роботу,
- школяре поставаю самосвідомши, одвичательнейши и уча ще сами организовац,
- школяре звладую схопности викладаня, явней бешеди, превозиходза трему док презентую результати своєї роботи.

Чи результат проєктней настави муши буц явни?

Кратко – муши! Не лем же явне викладанє результатох ключна часц хтора твори сущносц концепту проєктней настави, але то источасно и педагогийно цалком оправдане и логичне. Насампредз, подумайце: школяре уложили огромни усиловносци и креативне напруженє же би пришли до результатох у ришованю реального problemu. Тераз кед маю обачливи результат, на хтори су вше и з правом горди, чи треба таки результат скриц?

Пробуйме то и на таки способ потолковац: подзелели сце им задатки же би направили постер презентації. Цо думаце, чи ще баржей потрудза кед им повеце же то буду презентовац пейц минути на шлїдуюцей годзини у оддзеленю зоз хторим робели постер, чи кед наявице же:

- а) поволаце школярох другого оддзеленя хтори уствари буду слухац презентацію,
- б) поволаце колеґох хтори преподаваю даєден други предмет хтори у вязи зоз тему презентації,
- в) постери явно виложице у голу школи и направице кратку презентацію заинтересованим школяром на одпочивку, або
- г) поволаце родичох на друженє под час хторого школяре буду тримац презентацію о тим на чим робели?

Явна подїя у цалим концепту то елемент хтори заозбили и вашо усиловносци и усиловносци школярох (вироятно то причина пре хтору велї од того приступу напредок одступя). З другого боку, ви найлєпше познаце своїх школярох и досяги їх можливосцох так же их сигурно не приведзеце до ситуації у хторей вони не можу ані зоз вашу помоцу дацо звладац. Значи, ту треба вжац до огляду *добру миру* и треба же бисце ведно поставели циль и тимски робели, бо сце ведно у тим по конєц. Вредни результат того будзе и посцигованє даяких образовних результатох, хторим ще ридко маце нагоду у достаточней мири пошвециц.

Повторюйце процес, не повторюйце результат?

По тераз ще дахто вироятно уж здогаднул старей школярскей стратегії хтора так часто розпространєна у нашей формалней образовней системи. *Як знаме же школяре з рока на рок не буду робиц исти проєкт або копирац исти результат?* Не буду, бо ви як наставник то

не допущице. Фокус на *процесу ученья*, не на результатах проєктней настави. Вельо важнейше яки питання им поставяце, на яки способ их водзице през процес креативней творчосци, на хтори ресурси вони сами наиходза и на яки способ их ведно толкуєце и хаснуєце. Ту иснує єдна замка до хторей наставніки часто упадаю: чим им ви почнеце понукац ресурси, рішення, идеї – вони ше врацаю до зони комфорту, прилапая вашо идеї як найлепши и вецьце упадли до проблему копіраня. Кед вони сами наиду на исти жридли як, наприклад, друга група або предходна генерація, ви тоти хтори поставице питанє на яки способ *то мож унапредзиц* и претаргнуц циклус переписованя у кореню. Не исную швидки рішення – и процес и результат не цошка до чого можеце сцигнуц през проєктну наставу за єдну або два школски годзини. Добре плануєце активносци, дайте часу и себе и їм и не понагляйце сцигнуц до результатах. Кед **процес** добре поставени, вон наградзує и школярох и вас на каждим крочаю, аж и пред тим як цо дойдзеце до результатах и ніч не страcene.

Розлика медзи роботу на проєкту и проєктну наставу

Змист того приручнїку настал як злучене искуствох зоз школскей учальнї и зоз розличних організаційох хтори ше у рамикох невладового сектору занїмаю з образованьом. Авторе тримаю же сотрудніцтво розличних секторох, як и злучене искуствох же би ше посцигло найлєпши резултати у ученю длуго обчєкована пременка, кед не и єдина можлїва хтора нас будзе мотивовац же бизме ишли напредок. Организация «Connecting» зоз Панчева так направила цали [film](#) «Образованє за 4.0 революцию» хтори илюструє потреби за новим приступом и предлага проєктну наставу як модел будучносци. Организация «Науч ме» зоз Ниша отворела пред трома роками «[Unbox habinovativnih edukacija](#)» у хторих школяре шлєбодно робя и уча на иншаки способ преїг курсох, клубох и отворених преподаваньох.

Медзи велїма другима иницијативами визначуєме и добри намаганя Влади Републики Сербїї хтора у рамикох курикулярней реформи, хтора почата 2017. року, принесла нови [Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju](#) и Правилнїк о плану настави. Програми у основних школах и гимназійох нешка кладу акцент на резултати ученя и розвой компетенційох, место на тестиранє и репетитивне знанє. [Proektna nastava](#) препозната од занятих у образованю у Сербїї як окреме ефикасна метода подучованя хтора може допринєсц пририхтованю школярох за живот у 21. вику.

З тим у вязи визначуєме швидко реакцію Заводу за унапредзованє образования и воспитаня хтори у предходних двох роках одвитовал на реформу образования з «Обуку за реализацию нових програмах настави и ученя хтори ориєнтовани на резултати» у сотрудніцтве зоз Министерством просвити, науки и технологійного розвою, як и онлай нобуку «Проектна настава» у сотрудніцтве зоз Уницефом.

То вшелїяк не єдини приклади добрей пракси и у тим приручнїку их найдзеце вельо вещей, але су адекватни доказ огромного капацитету хтори нашо наставнїки маю, як и досягох до хторих можеме сцигнуц применяючи методи проєктней настави. Заш лем, вредзи, скорей як цо ше пошведеме самей організації проєктней настави и єй виводзеню на далеко, потолковац яка розлика медзи проєктом и проєктну наставу.

Проект має свій початок, рясніє активностей на часовій осі, вшестіє має і свого автора або ціли тим фахівцям, хаснує ресурси і знання же би дал обечковани, мераци результат. Кед невідомо організації, ІТ або інші компанії планую активності, розвиваю програми або аплікую за средства при донаторови, тиж так починаю од ідеї, а вец хасную одвітуючи формати же би у форми писаного плану предкладає проекту положили до писаней форми.

У наших учальнях у Сербії проекти ше релативно часто зявляю, найчастіше як метода роботи хтора треба же би активувала школярів. Кажди наставник хтори єдному школярови або меншей групі дал задаток направиц презентацію або постер, порихтає скетч або назбирає рослини за гербарієм може ше похваліть же робив на школярських проектах. Гоч здогадую на проектну наставу, тоті приклади устари не проектна настанва у правім смислу того слова.

Проектна настанва то специфічний приступ, а не результат до хторого школяр або група дошла роблячи по ясных і напередок догварених упутствів наставників. У тим процесу школяре стимуловани же би вивчали, дискутовали, преценювали, робили і творили, а конечний результат не напередок дефіновани, окреме не з боку наставників. Результат планую школяре і того цю створя зов своїм вивченням і роботу вони презентую ширшей заєднїці, звонка узкого кругу одділення у хторим робили. У таблички под наведзену даєдні важні розлики між проектами і проектну наставу.

Табличковий приказ характеристик проєктів у освіті та проєктній освіті

Проект	Проектна освіта
Проект доповнення лекції або викладання.	Проектна освіта як підхід до лекції сама по собі
Задаток ще строго опирається на вказівки вчителя.	Задаток відкритого типу і ключові чутливі і поважати вибір кожного учня.
Такі задатки ще повторюються з року на рік.	Аж і кед руйнують задаток істини, ані процес навчання, ані результат ще ніколи не повторюються.
Індивідуальна робота або робота у групі.	Ціле відокремлення (або аж і навіть відокремлення) робота як єдиний тим.
Незалежна робота у вузьких обмеженнях хтось напередок визначив вчителя; найчастіше робота від дому, звичайно години.	Робота передбачає можливість вчителів, доки правий лідерство залишається на учнях. Виводить ще у школу під час години, або звичайно школи у природі або, за потреби проекту, у співпраці з певною організацією або місцеву компанію.
Фокус на продукті хтось учень досягнув як результат і тим то ще оцінюється.	Проектна освіта означає постійне спрямування і процес навчання хтось ще відбувається істотно так як і розвиток який привів до кінцевого результату.

Надпам'ятовує: Ані єдиний з наведених характеристик сама по собі не призводить до того, як би певна активність припадала на проект у освіті або проєктній освіті. Робити ще, навпаки, оскільки численні характеристики, так як треба як би шукати ті умови, хоч тим у певній мірі, були задоволені як би ми могли обговорювати проєктну освіту як о підході у навчанні.

Прихитованє за реализацию проєктней настави

Кажди искусни едукатор зна же успішне прихитованє сигурна драга до успіху. Проєктна настава ше як приступ у тим не розликує: наставнік треба же би ше и муши ше прихтац за годзину бо, гоч лидерску улогу у велькей мири препущи школяром, його одвичательносц, на концу концох, у тим же би водзел и унапрямовал цали процес. Питанє як створиц систему у хторей шицки школяре поволани виражиц свою индивидуалносц. Як их стимуловац же би ше чувствовали поволани виношиц свойо идеї або думали о даяким проблему? Учальні у хторей стаємни фокус на оценьованю и преценьованю не место на хторим легко найсц школяра хтори порихтани «лупнуц глупосц» (по даєдних вигледованьох єден зоз найвекших страхох при младих то праве тот же би не випадли «глупи у дружтве»). История иновацийох указала же вельо раз цошка цо випатрало як глупосц у ствари була инициялна каписла за цалком нову идею. Наостатку, успех проєктней настави у велькей мири завиши и од мотивації школярох, а доброму наставнікови ше уда не лєм пребудзиц любопитлівосц, але и порушац и отримац достаточни уровень мотивації по конец процесу.

За шицко тото потребне дакус иншаке прихитованє од того хторе мож легко записац на паперу и придац педагогови школи як документ. Можебуц у тим смислу лєпше повесц же проєктна настава вимага *штудиранє*, а то не так чежко посцигнуц, кед ше не прескакує важни крочаї хтори забезпечую же би тот процес дал свойо резултати.

ПЕРШИ КРОЧАЙ: Контекст

За початок, треба припознац же ше ище вше не здобули шицки условия же би наша образовна система потримала тото же би ше цалком прешло на модел проєктней настави. Причини за тото то наставни плани розличних предметох, обсяг обовязкох хтори ше школярови наклада у школи, неровномирна опременосц школах, иницияльне образованє наставнікох итд. Медзитим прешвечени зме насампредз до того же наставнік и далей ключни фактор хтори приноши цошка нове, красне и хасновите пред своїх школярох, та ше то не розликує ані у случаю проєктней настави. Же бисце добре виплановали годзини проєктней настави совитуєме вам же бисце з увагу опатрели розлични аспекти контексту до хторого пробуєце увесц тоту иновацию. Ево даскельо теми о хторих мушице напредок роздумовац.

Шицки актере проєктней настави и цильна група

Уж зме гварели же у проєктней настави участвує оддзелене як єден тим. Кед ше гвари *тим*, дума ше на шицких уключених школярох, кжде спрам своїх можливосцох и афинитетох. Проєктна настава не резервована лєм за талантованих школярох, напроцив, то нагода же би ше цале оддзелене лепше повязало, розлики медзи школярами інтегровали и же би ше змоцнело тимски дух. Потим питаню не шме буц компромису, а верце, кед ше добре обдума, проєктна настава може мац и барз благотворни ефекти у смислу соціалізації, інтеграції груп медзи школярами або уключованя и активованя школярох зоз окремними потребами.

На уровню оддзеленя треба насампредз направиц добри увод и поставиц ясни *правила комуникації*. Важне потолковац же зме шицки наисце розлични, же не знаме и не можеме шицки шицко, але же праве у тим лежи причина здружованя и соціалізації. Треба стимуловац школярох же би вишли зоз зони комфорту, але заш лєм затримац педагогичну улогу и помогнуц им же би правильно оцєнели свойо можливосци. Добра *тимска робота* тиж значи не лєм же шицки уключени, але и тото же за пошвєцену роботу и атмосферу на годзини одвичательни кжди член тима. Пробуйце виволанє поставиц так же би исновал простор за кждого, од найактивнейших по найпасивнейших и намагайце ше непереривно их вращац на правила – швидко их прилапя кед наисце обача яки су важни.

Сигурно же у нїзших класох основней школи вельо легчєйше манипуловац зоз розпорядком так же би ше повязало годзини и створело вєцєй часу за роботу. Совитуєме же бисце уж у тим возросту пробовали повязац не лєм розлични годзини, але и розлични оддзеленя, кед за тото исную физични условия. Бешедуєце зоз колегами и пробуйце голєм даєдни активносци проєктней настави поробиц ведно. Не лєм же ше дзеци повяжу, але и ви вельо научице єдни од других. Можебуц праве проєктна настава нагода «уцагнуц до приповідки» наставнікох хтори преподаваю висшим класом, та школяре на таки способ достаю можливосц упознац их. У висших класох шицко завиши од розположеня медзи колегами и порихтаносци за заєдніцку роботу. У тим смислу, пробуйце перше з тим цо менєй комплексне, цо не вимага корєлацию велїх предметох або уключце колегох зоз хторима уж мацє превєрено добре сотрудицтво.

Кратки совет: пробуйце зоз дачим єдноставним и унапредзуйце то кус-покус. То у исти час и єден з основних принципох проєктней настави и вон обезпечує же бисце напредовали и ви, а не лєм вашо школяре.

Добре планованє початку и тирванє реалізації

Планованє шицких формох настави у основних и штредніх школах ше усоглашує перше зоз результатами учєня за кажди поєдинєчни предмет, Потим преїг планох активу и на концу преїг школского плану и програми. Проблем медзипредметних кореляційох и їх имплементация на годзинох вельке виволанє кед не иснує яснє становиско на уровню колективу о тим яке планованє настави уствари важне. Даремно шицка добра дзека же би ше реалізовало годзину хтора, поведзме, повязує тему шветлосци у физики и биології, кед школяре ище вше не робели рошлїни або кед природа шветлосци у физики планована за даєден други рок.

Вельку часц тих цалком реалних препреченьох мож ришиц з добрим планованьом знука активу, але и медзи активами, як и на схадзкох педагогичного колегиюму. Огранїчце ше спочатку на то то можеце запровадиц легко, у рамикох постоянних капацитетох, а вєц ше пробуїце з обачлївима результатами вибориц за лепше планованє и векши интервенції у розпорядку. Провадзце свойо искусство у поглядзе проєктней настави и отворено бешедуїце о тим зоз колеґами.

Амбициознейши наставнік уж на початку школского року, кед школярох звичайно упознаваме зоз планом роботи, школяром представи принципи проєктней настави, же би ше створело условия за успишну роботу. У кождим случаю, треба добре предвидзиц кельо часу ше пошвеци проєктней настави на одредзену тему, же би ше то могло усоглашиц зоз другима актерами хторих жадаце уключиц и же би ше шицко то то могло ясно представиц школяром и колеґом и догвариц ше з нїма. Длужина тирваня проєктней настави завиши од розличних факторох: од уровня комплексносци задуманого проєкту, числа актерох хторих сце уключели, але найвєцей од вас и ваших школярох. У тим смислу, не бойце ше, кед их раз приведзеце по перши закончуюци результат, допушце им же би ше проєктну наставу и далєй реалізовало – на годзинох додатней або дополнююцей настави або аж и дома, цо у обставинох настави на далєко вшелїяк будзе случай.

Мали совет хтори вам можеме дац у вязи зоз початком роботи у проєктним окруженю то же би бисце тоту форму настави почали кед школяре одпочинути, кед не «бежа за оценами» або ше пририхтую за змаганя, односно кед ше можу на мире пошвециц заєдніцкей роботи. Кратко, провадзце школски календар. Правда же работа на проєктней настави зна потирвац,

але тиж так и факт же школяре у ней уживаю и же ю доживую як форму мотивації. Часто то годзини хтори ше найдлужей и найлепше памета.

Рамиково, єдноставнейши проєкти обично тирваю од 8 до 10 годзини, док даєдни зложенши тирваю од 3 до 5 тижні, а даєдни аж мешацями. Уж при планованю прето водзце рахунку о можлівовосцох школи, опцийох роботи од дому и порихтаносци школярох же би ше до такой роботи активно уключели, та и о їх поєдинечним уровню дигиталних компетенцийох, кед и то условие за активну учасц у проєктней наставі.

Уровень зложеносци проєкту и медзипредметней корелацийі

Не легко совитовац кельо проєкт треба же бул зложени, бо то завиши од вельо факторох. Источашне зложенши проєкт автоматично не и квалитетнейши од єдноставного. Искусни наставнік часто найдзе простору єдну зложену тему «розбиц» на вещей єдноставнейши, од хторих заш даєдни зохаби за проєктну наставу, а даєдни вибере за иншаки приступ. Тото цо шлїдзи то вшелїяк лем напрямки о тим на яки способ треба роздумовац о комплексносци проєкту, попри общого совиту же би ше уровень одредзовало по можлівовосцох школярох, а не по мотивації або амбицийох школярох.

Таблічкови приказ подзелєня проєктней настави спрам зложеносци.

	Єдноставнейша форма проєктней настави	Зложенша форма проєктней настави
Число обласцох у рамикох истого предмету	Єдна обласц	Вещей обласци
Медзипредметни корелацийі	Єден до два предмети	Вещей предмети або вещей розлични рижнородни предмети (напр. природни и дружтвени науки або природни науки и уметносц)
Число уключених актерох	Єден наставнік	Вещей наставніки, вонкашні екпєрти и/або организацийі звонка школи; особи з локалней заєдніци
Место активносцох	Учальня и простор школи	Звонка школского будинку, у сотрудиїцтве з даєдну другу институцию або локалну компанию

Яки продукт настане з реализацію проекту	Єден продукт проекту хтори не вимага вельо часу и напредни схопносци и алати за креироване	Вецейністи и зложени продукт проекту
Технология яку ше будзе хасновац	Даскельо уж познати технологийни алати	Даскельо технологийни алати яки вимагаю додатне ученє

Єдна зоз ключних предносцох проектней настави то нагода же би школяре спатрали исти проблем зоз розличних углох и зоз тим здобули и увежбали знаня и схопносци зоз розличних дисциплинох. Модерна наука ше вшелїяк вше баржей обраца гу мултидисциплинарносци и интердисциплинарносци, та настава и образованє можу и треба же би провадзели тот тренд. То, з другого боку, не вимага же би кажди наставнік одразу постал ерудита у розличних або цалком незродних обласцох. Потребне здружованє медзи колеґами хтори преподаваю розлични предмети, а потим, прецо не, и уключованє родичох, експертох и институцийох на уровню локалней заєдніци. Музеї, памятни хижи, розлични факултети, інститути, але и невладово організації и привредни субекти неспресушне жридли можлівосцох же би ше наставу, хтора иншак фокусована на теорию, оплеменєло зоз праксу, а ограніченє може буц лєм того у хторей мири зме порихтани уключовац людзох хтори не познаме.

ДРУГИ КРОЧАЙ: Идея за проектну наставу

Тото важна, барз интересанта и стимулююца фаза проектней настави, наставнікох поволує на креативносц. Прето зме ю и положили до другого крочаю – же бизме ю напредок огранічили з реалними можлівосцями. Тераз, кед идеї спатрени ище у фази здумованя контексту, можеме «пущиц мрії на дзеку».

Наставнік не острово! Не сами сце! То важно повесц бо ше пречасто так справуєме. Стотки и тисячи наставнікох у Сербії, у жемох Европскей унії, у цалим швецє роби исто цо и ви и трапи ше на исти способ як и ви. Прецо кажде з нас муши по кажду цену буц иновативни кед иснує гарсточка одличних, актуалних и релевантних идейох хтори можеме прилагодзиц и применїц на наш контекст и у нашей локалней заєдніци? Не у питаню интелектуална крадза, але знова простор за повязованє и черанє. Кед лєм опатрице [eTwinning платформу](#) (о хторей вецей слова будзе у поглавю *Алати*), увидзице вельке число можлівосцох до хторих ше аж и такой можеце уключиц. Роби ше о платформи хтора бесплатно доступна и хтора на найлепши способ стимулує культуру дзелєня и проектну наставу.

Кед сце ище вше не порихтани повязац ше або ше обаваце пре язичну бариєру своїх школярох, пробуйце найсц инспирацию у прикладах хтори у проєкту [Kreativna škola](#), позберал Завод за унапредзованє образования и воспитаня. [Buck Institute for Education](#) тиж ма свою [bazu projekatairesursa](#) хтори хасновити за виводженє проєктней настави.

Док вигледуєце по интернету гледаючи идеї хтори бисце могли применїц, обрацце повагу на шлїдуюце:

- Чи ше роби о идеї за проєктну наставу чи у питаню лем проєкт?
- Чи тот концепт будзе интересантни и, ище важнейше, виводлїви з вашима школярами?
- Чи вам одвитує предвиджене тирванє проєкту и уровень комплексносци?
- Чи маце шицки необходни ресурси и шицки необходни знаня?
- Чи тему проєкту и медзупредметней корелациї можеце усоглашиц зоз школским планом и програму?

Кед чувствуєце же сце порихтани сами обдумац даяку идею або жадаце буц оригинални, то одличне, лєм будзе требац дакус вещей плановац. Теми од хторих можеце почац коло вас: експерименти и виволаня уж исную описани у учебнїкох хтори хаснуєце, проблеми у школи або у локалней заєднїци, даєдни специфичносци хтори може розвиц конкретна група школярох. На єдним професионалним Фулбрайт чераню, автор того приручнїку ше стретол зоз феноменалними результатами проєктней настави на факултету на хторим студенти превипитовали власну прешлосц и утвердзовали чи маю нашлїдства з обидвох бокох америцкей гражданскей войнии чи їх предки були на другим боку од того на хторим вони нешка. Можебуц ваш штредок тиж мултикултурални або мултиетнїчни? Можебуц маце школярох мигрантох або школярох хтори приходза як представнїки националних меншинох або су розличного виросповіданя? У кождим случаю, меркуйце, але приступце шмело и найдзеци вельке число барз квалитетних идейох на хторих наисце вредзи робиц зоз школярами.

ТРЕЦИ КРОЧАЙ: Логични рамик проєктней настави

Уж зме спомли же планованє и, ище баржей, водженє проєктней настави не линеарни процес и же у велїм завиши од школярох хтори у проєктней настави маю у велькей мири лидерску улогу. Заш лем, кед роздумуєце о проєктней настави, треба думац и о тим:

Хтори то цилї проєкту? Цо то закончуюци продукт проєктней настави и на яки способ го презентуюце? З хторима питаннями можеце стимуловац школярох же би роздумовали?

Одредзованє цильох проєктней настави

Проектна настава треба же би школярох приведла до того же би:

1. здобули знаня и розумели материю,
2. здобули даєдни ключни схопносци,
3. ше указали як тимски бавяче, лидере и добри людзе.

Шицко того з причину здогадує на общи и медзипредметни компетенції и у тим праве красота проєктней настави, бо их вона природно и барз елегантно обєдинює. Кед ше здогаднеме даєдней зоз вельочислених обукох ЗУОВ-у, або кед опатриме лістину медзипредметних компетенційох, здогаднеме ше о хторих ше то компетенційох роби. Ми их ту лєм начишліме.

Таблічка настала на основі податкох хтори превжати зоз Закону о основах системи образования и воспитания.

Медзипредметни компетенції за основне образование	Медзипредметни компетенції за штредне образование
Компетенция за учене	Компетенції за цаложивотне учене
Одвичательна учасц у демократским дружтве	Комуникация
Естетична компетенция	Робота зоз податками и информациями
Комуникация	Дигитална компетенция
Одвичательне одношенє справм околїску	Ришованє проблемох
Одвичательне одношенє гу здравю	Сотруднітво
Поднімаюсц и ориентация гу поднімательстве	Одвичательна учасц у демократским дружтве
Робота зоз податками и информациями	Одвичательни одношенє гу здравю
Ришованє проблемох	Одвичательне одношенє гу околїску
Сотрудніцтво	Естетична компетенция
Дигитална компетенция	Поднімаюсц и поднімательна компетенция

Здружени зоз знанями и результатами хтори специфични за ваш предмет, тоти компетенції поставаю слуп процесу проєктней настави. Опятьце школски план, програму за свой предмет и други предмети своїх школярох и запишце ясно цилї яки жадає витвориц преїг проєктней настави. У поглядзе змисту, цалком достаточо же бисце ше унапрямели на два

до три цілі же би школяре могли розуміти і краще запам'ятати те до чого прийшли приєднати проєктної настави.

Кей слово о спроможностях, и еще у Введения приведены способности за 21. век. За проектную наставку ключные те три:

1. критичне думанє и способность рещения проблем,
2. сотрудничество,
3. способность самоорганизации (самостоятельно управляет своим временем и поднятием инициативами).

Вше майже на розумі: аж и кей випадок же щиро пошло по злу и же ше проєкт не реалізує, школяре, кей ще при планувані мали у огляді те три спроможности, достали нагоду их увчати. Уда ше слідує раз, кей ведно обачице и анализує де ще погрішили або хтори спроможности ше муши баржей розвивати же би ше вам удало.

Джон Дьюї ([John Dewey](#)) гвари о тим и слідує:

Ми не учиме з своїх искусств. Учиме з рефлексії на своіх искусств.

Можебуц не подлю тот цитат илюструвати и з особним прикладом єдного з автора. Милан у школи задумав барз амбиційну новинарську секцію. Школяре організували малу редакцію, але не були задоволені з результатами своєї роботи. Ані текст вистоків, ані квалітет фотографій не були на рівні хтори очікували, а досі ше натрапили и коло об'явлення вистоків на сайті. У тим смислі, поведло би ше же ціли проєкт бул подполне премахнуце. Потім зме мали єдну розгварку у хторей зме ведно спатрили ціли процес, обачили и написали слаби точки и направили план на який спосіб би ше то могло краще пороби.

Прецю того, на конці, заш лєм не премахнуце? Насамперед з спатраньом власного неуспіху, школяре спознали же постої простор за дальшу роботу, особні розвой и ученє. Процес штудірання не лєм же не зменшав мотивацію, але видвоєл «лідерів» між ними и сильніше мотивував щиріх же би пробували знова. Тиж ше зложили же необхідні знання можебуц не можу присі з школи, та зме до допомоги слідуєчого року поволали фахівців з локальних медієв хтори ше дечне уключили. Даскельо генерации познейше, бо ше проєкт предлужовал з генерации на генерацию, настал портал хтори млади пишуть за молодих. [Jutvajbs](#) (Youth Vibes) як проєкт достав пенєжну потримовку и преширел ше, аж творячи редакції у других городах Сербії! Цошка цю почало як неуспіх у погляді преценьованя

єдного наставника, дзекуючи процесу проєктней настави, постало нагода за школярох ширцом жеми и вишло зоз школи.

Вибор закончуючого продукту и можливосци презентації

Место же би лєм учели и фокусовали ше на паметанє податкох, у проєктней настави од окремой важносци же би школяре створели цошка опипліве цо можу указац и другим. Приклади того цо шицко школяре можу створиц то непресушне жридо одушевия и инспирації. Кед думає о тим, поставце себе питаня:

- Чи тот продукт ясно указує же школяре витворели плановани цілі?
- Чи конєчни продукт автентични?
- Чи виводліве же би го вони направели?
- Хтору часц школяре креирую индивідуално, а хтору тимски?
- Кед зме их подзелели на вещей тими – чи шицки тими буду мац исти продукт чи буду розлични?

Шицко того важне и пре оценьованє проєктней настави, о чим будземе вещей бешедовац на концу того поглавя, але за тєраз досц визначиц же не даваме оцени лєм за тимски досцигнуца, але закончуюци продукт на час видземе як множество часцох и так даваме поєдинєчни задатки кождому члену тима. На тот спосіб проєктна настава, гоч у сущносци тимска активносц, зохабя простор и за индивідуалне напредованє и його вреднованє.

Кед ше шицко того випланує, будзе лєгко вибрац закончуюци продукт, односно того цо будзеце вимагац же би школяре направели под час реалізації проєктней настави. У кождим случаю, проєктну наставу мож закончиц зоз єдним або вещей рішенями. Ідеї практично єст неогранічено вельо, а ми превжали тоту лістину зоз кнїжки *Поставяє стандардох за проєктну наставу* ([*Setting the standard for project based learning*](#)):

- Презентації (уключую гоч хтори директни наступ:физични або на далєко)
- Явна бешєда
- Читанє поезії
- Дебата
- Музичне діло або танєц
- Явна подїя
- Драмски приказ по улогох (*role play*)
- Панєл дискусия
- Предайна презентация (*pitch*)

Писани материяли (уключую академски и други стили писаня, але вше писане за окремну публику або одредзену автентичну наменку, не лем як школски задаток)

- Звит вигледованя
- Огляднуце/рецензия кніжки
- Писмо
- Приручнїк за тренінг
- Брошура
- Математична анализа
- Скрипта
- Блог
- Наукова студия/звит о експерименту
- Едиториял

Медийни и технологийни продукти (уключую и «класични» и ткв.«нови» медії):

- Подкаст
- Видео/анимация
- Сайт
- Слайд-шоу
- Рисунок/малюнок
- Апликация
- Фото есей
- Стрип
- Колаж

Конструовани продукт (шицко тото цо автентично, без цудзей помощи, направели сами школяре):

- Наукови инструмент
- Трошительни продукт
- Музейни експонат
- Пошорене/машина
- Превозка
- Пренаходок

Писанє виволуючого питання

Дакеди маце добру идею за проєкт, але сце не сигурни як преобрациц школярох же би о ней роздумовали. За тото у проєктней настави служи *виволуюче питанє*. То виказ хтори

найкраще формулюває з мовою хтось близький вашому школярові. Під час всього процесу може бути записано на таблицю так же як би здогадався школяр на мету цієї роботи. Вказує же би ще стимулювало інтересу школярів і спрямовувало їх увагу на ключові ідеї, питання і знання хтось жадає достатньо. Добре виводяче питання відкритого типу, зв'язане з цілями навчання. Додатки наставники нарешті визначають виводяче питання у доповіді з своїми школярами, бо ще на такий спосіб школярі відчувають як краще би їм напередок було звернене власництво над цілим проектом і самим процесом, що може бути од пресудного значення за їх мотивацію. На основі свого щоденного досвіду у застосуванні проектної настанови, скоріш згадати Бак інститут за освіту пропонує шкільну класифікацію проектів, згідно їх змісту:

1. рішення реальних проблем,
2. ознайомлення з творчим висловом,
3. дослідження абстрактного питання,
4. запровадження дослідницької роботи,
5. висловлення позиції з додатковим питанням.

По цій подільності, зазвичай пропонується приклади виводячих питань згідно книжки *Поставляємо стандарти за проектну настанову*:

Рішення реальних проблем

Як ми, як школярі, можемо скласти CV хтось привабливий роботодавцям?

Як ми, як роботодавці, можемо розвинути бізнес план хтось привабливий інвесторам? Як наш місто може розвинути ефективніший міський транспорт?

Ознайомлення з творчим висловом

На який спосіб можемо розробити платформу хтось інформує молоді про нагоди для удосконалення? На який спосіб можемо зібрати гроші за боротьбу проти раку?

На який спосіб ми можемо організувати тур по місту згідно важливих історичних місць у нашому місті?

Дослідження абстрактного питання

Хто герой?

Що добре, а що погано?

Які докази потрібні для версії науковця твердження? Проти чого дискусія?

Запровадження дослідницької роботи

Чи у достатній мірі справна наша вода для пиття?

Кількох годин просівають молоді особи впроваджені на дружніх мережах?

Хто міг студіювати понад 100 років?

Хтось національна подія найкраще впливала на історію нашого товариства?

Забереанє становиска о даєдним питаню

Чи треба же бизме єдли месо? (Прецо гей? Прецо не?)

Чи треба забивац гади? (Прецо гей? Прецо не?)

Чи дзепоедни кнїжски треба же були цензуровани? (Прецо гей? Прецо не?)

Реализация и провадзене проєктней настави

Вельку часц того цо наисце важне за реализацию проєктней настави зме уж гварели. Добре пририхтованє наисце пол успиху у настави, а окреме кед у питаню виволанє з хторим сце ше по тараз не опробовали. Заш лєм, жадаме обрациц повагу на даскельо важни деталї.

Комуникация и подзелене улогех

Добри наставнїк, по нашим думаню, то шмели наставнїк. Вон або вона ше не бої почац пасовац ше зоз чежкима, але источасно важнима и актуалнима темами. Така шмелосц вше зоз собу ноши опасносц же зме не достачно добре преценели порихтаносц школярох же би вишли зоз зони комфорту и факт же ствари можу рушиц у даєдним напряме зоз хторим наставнїк не може упрывац. Не потребни роки искуства же би наставнїк знал же ше школяре можу повадзиц и коло дробнїцох, а дзе ище коло глїбоко и длуго усадзованих прешвеченьох. Таки ситуації вше виволуюци, а кед ше случую у рамикох настави на далеко, дїйствую як скоро безвиходни, цо нас враца на того кельо добре пририхтованє важне.

Медзитим, цо най робиме кед зме ше у такой ситуації уж нашли? Одкриєме вам єдну тайну як рецепт.

Чувайце способ комуникації!

За таке цошка потребне пририхтованє, але и попри того, потребна шмелосц же бисце дакого претаргли, але у случаю роботи на далеко, аж и зоз пребаченьом виключце микрофон. Каждє хто трима роботнї зна же ше пред каждую добру роботу муша поставиц основни правила и векшина зоз нїх ше одноши на добру комуникацию и медзисобне почитованє учашнїкох. Мушице буц свидоми того же онлайн комуникация отвера додатни опасносци од *сайбер насилства*. UNICEF досц робел на превенції дигиталного насилства и на яки

спосіб го зопрець, та у тим смислу добра [referentnatačka](#) кед ше пририхтуюце за онлайн наставу. Кед ше вам уда прешвечиць своїх школярох же добра комуникация ключ успіху, не лем под час настави, але же то єдна з основних характеристик по хторих ше препознава успішних людзох у шицких сферах живота, посцигли сце вельо. Єден зоз способох же бисце обезпечели добру комуникацию то и добре подзелене улогох. Не упушуйце ше до експериментованя зоз младима кед их голем минимално добре не познаце, або кед не маце за собу огромне искусство у ришованю кризних ситуаційох. Место того, пробуйце направиць шлідуюче **подзелене по улогах**. За каждого школяра:

- запишце на паперу або у таблічки мено и презвиско,
- запишце його ключни таленти, тото у чим є добри,
- запишце по єдну ствар у хторей є слабши од других,
- попри тей лістини пробуйце направиць лістину активносцох хтори ваш проєкт подрозумює,
- охабце простору за призначки о своїх обсервацийох (о тим у наступним поглавю).

Прешвечени зме же сами обачице преклопйованя: поможце им же би указали шицким тото у чим су добри, докисточашне робя на тим у чим су не. На приклад, кед маце школара або школярку хтора одлично організована, шорова и самостойна, але дакус ганьблїва як особа, дайце ей у даєдним аспекту лидерску позицію. Помогніце ей же би ей організованосць пришла до вираженя, а же би ганьблївосць превозиходзела преїг позитивней комуникації з другима хтору сигурно будзе маць кед є у ситуації жеводзи. Чежко конструоваць добри приклад, бо каждая педагогійна ситуація сама посебеспецифічна, але мушице вериць до своїх способносцох як педагога же бисце ситуацію правилно преценєли. Щире намаганє же бисце створели контекст у хторим ваше школяре можу безпечно и незавадзано експериментоваць и унапредзоваць себе будзе наградзене з найвекшу подзековносцу.

Отримованє мотивації и провадженє роботи

Понеже проєкт хтори сце положили пред школярох постава комплекснейши, так ше звекшує и необхідни час же би ше го реализовало. Длужина тирваня проєкту необкеруючо будзе уплївоваць на мотивацію школярох, хтори у ствари лєдво чекаю видзиць обачлїви резултат. [Podaci](#) нам указую же ше повага нових генераційох зменшала, цо потенцияльне виволанє хторого мушиме буць свидомі. То проблем и гоч проєктна настава як модел понука векшу мотивацію школярох як своїю началне першенство, у реалізації часто може присць до засиценя под прициском роботи, інших животних и школских обовязкох єдноставно траценє інтересованя. Кратко, на нас як едукаторох одвичательносць же бизме школярох

мотивували і стимулювали же би верели до процесу ученья, аж і кед результати (ище вше) не очиглядни.

Треба, кельо год то мож, керовач *штучну мотивацію*, хтору часто препознаваме у случайох кед школяр непереривно вимага стимуляції і похвали же би вивершел превжати обовязки. То не принцип успиху проєктней настави і цалком є неотримуючи у настави на далеко. Необходимо помогнуц школяром же би пренашли мотивацію у себе! На яки способ ше то посцигує? Єдна з найефикаснейших методох може буц праве заєдніцке детальне планованє. У проєктох хтори обрабяю організованє, часто ше спомина **гантограм активносцох**. То єдна часова линия з пописом шицких активносцох хтори водза гу жаданому результату; означени ключни точки і особи хтори участвую у кождей з активносцох; одредзени места на хторих ше очекує прерези і даєдни опипліви часци коначного результату. На таки способ вельку роботу ше дзелї на мераци часци, кождом учленови тима ясна його улога і, цо найважнейше, розбива ше упечаток же ше цошка чека, бо ясно видно же робота непереривно тирва, гоч не вше шицки подеднако активно уключени.

Тоту техніку мож легко применїц і у учальні, а єдноставну таблічку зоз основними податками зоз гантограма мож легко направиц у Майкрософтовим Екселу (*Microsoft Excel*) або аж і на табли або векшим паперу хтори найдалей, по конец проєкту, може стац у учальні. На таки способ стимулуєце школярох не лєм же би були мотивовани, але их научице і на яки способ най лепше організую свой час. Тиж так, тот гантограм вам може послужиц і же бисце сами лепше преценели успихи і евентуални неуспихи своїх школярох кед сцигнуєце до наступней фази – вреднованє активносцох.

Вреднованє посцигнуцох школярох под час проєктней настави

Велька гришка хтору зоз собу ноши каждая групна активносц то традиционални способ оценьованя. Вона у пракси вариує медзи двома крайносцами. Єдна ше спатра у становиску же за каждую групну роботу треба дац «групну оцєну», хтора можебуц и будзе найвисша кед посцигнути резултат, але вшелїяк вона несправедлїва и не приказує прави стан напредованя каждого школяра. З таку праксу, источашнє, оцєни найактивнєйших школярох поставаю бесмыслово, а менєй активни школяре не достану хасносновиту повратну інформацію зоз хторей би могли дацо научиц. Друга крайносц то же, по линїї найменшого одпору, а пре справедлївосц, оцєна виостава у подполносци. Знова нєт адекватней повратней інформації, хтора муши буц индивидуализована, та на таки способ процес оценьованя постава бесмыслови, у тим случаю без огляду на остатнї резултат, цо може уплївовач на мотивацію школярох.

Вредновац роботу, кед ше такой жада оценьовац, чежко. Од наставнїкох ше у нашєй системи образования на концу заш лєм обчекує же би дали сумарну оцєну и з єдним числом описали роботу школярох под час цалого року. Забуваме, при тим, же окрем сумарного иснує и друге, формативне оценьованє хторе у проєктней настави вельо значнєйше. Шицки особни успихи у звладованю трєми, красни хвилки тимскєй роботи, красне воспитанє або лєм людскосц можу буц страцєни кед ше у оценьованю фокусуєме лєм на резултати прилапйованя знаня. Проєктна настава то нє допущує и непереривно нас враца праве на тоти квалитєти роснуца и розвою школярских посцигнуцох, цо дава (даєдни би ажгварєли *враца*) єдну гуману димєнзию процесу образования.

Оцєну ше муши оправдац и явно обгрунтовац, и то на концу концох пише и у закону хтори тоту обласц основного и штреднього образования детально ушорює. Кед жадацє у рамикох настави на далєко оцєнїц знанє школярох, або ступєнь прилапеносци даєднєй схопносци, послужа вам алати за вреднованє хторе ше описує на концу шлїдуючого поглавя. Тото цо важнє наглашиц то же проєктна настава як приступ дава простору, нє лєм же бисцє на традиционални способ оцєнєли здобутє знанє и схопносци преїг тестираня и одвитованя на усни способ, але и же бисцє вжали до огляду дакеди барз особнє и чежко мєрацє напредованє у спомнутих медзипредметних компетенцийох.

Здогадуєце ше подзелєня по улогох хторе зме совитовали же бисце направили на самим початку того поглавя? Совитовали зме вам же бисце охабели простору за свойо особни обсерваций. Опишце як ше школяр справовал у тиму, як комуниковав, чи и кельо бул одвичательни, орієнтовани на результати, швидки у догваркох и порихтани прилапиц одвичательносци; зазначце мали успихи у борби з трему або красну хвильку кед ше дахто здогаднул идеї хтора «виратовала ствари». Шицко тото то важни елементи хтори, кед жадаце, маце абсолютне право детально описац и претвориц их до оцeni. У кождим случаю, тоти обсерваций вам послужа же бисце им правочасно дали стимулююци коментар и повратну інформацію о роботі у рамикох проєкту.

Алати за планованє и реализацию проєктней настави на далеко

У ситуациї у хторей ше образовна система нашла, каждая форма настави, та так и проєктна настава, реализова на надалекосц. Почитуєме значни намагання наставнікох волонтерох, Министерства, ЗУОВ-у и РТС-у хтори швидко реаговали и у сотрудничестве з наставніками обезбечели провадзєне лекцийох на своїх ТВ каналах. То велїм наставніком, окреме учителюм, дало часу же би ше прилагодзели и организовали. Кед шмеме буц шлебодни повесц, хибели нам едукативни змисти на каналах зоз националну фреквенцию, а крашне и то то же даєдни скрити героє сербскей просвити достали дакус давно заслуженой медийней поваги. Заш лєм, провадзєне лекцийох хторих тошка преподава на ТВ то єднонапрямна комуникация у хторей школяре у пасивне улоги. У тим смислу, велька заслуга каждого наставніка и учителя хторому ше удало запровадзиц иншаки контакт зоз школярами и вихасновац єден з алатох за роботу и ученє на далеко.

Тот приручнїк треба же бипомогнул шицким наставніком лєпше ше пририхтац за наступни школски рок и вообщє за виволаня проєктней настави и настави на далеко. Прето зме у тим поглавю вибрали и описали даєдни з найважнєйших алатох за реализацию настави на далеко. Од велького числа одличних прикладах, видвоєли зме тотихтори уж маю даяку стабилносц, насампредз випробани су и исную достаточно длуго так же су и перевірені, а водзели зме рахунку и о тим же би були безплатни за хаснованє. Организовали зме их до трох групох, по етапах реализациї настави и то:

1. на тоті хтори вам помогну же бисце ше пририхтали и организовали свою роботу,
2. на тоті хтори вам помогну же бисце реализовали наставу и провадзели роботу школярох,
3. на тоті хтори би вам могли помогнуц при вреднованю посцигнуцох школярох.

Здружени з онлайн ресурсами, хтори зме виложели у шлїдуючим поглавю, творя моцни алати не лєм у реализациї настави на далеко, алє вообщє у реализациї проєктней настави.

Дигіталні алати за пририхтованє и організацію проєктней настави и настави на далєко

Як цо уж гварене у поглавю о проєктней настави, єй ключни елемент то сотрудніцтво школярох, їх инициатива, мотивація и критичне думанє. шицко наведзене може буц виволанє, а отримованє настави на далєко лєм додатно очежує организованє и модерованє образовного процесу. У виборе алатох яки зме у тим поглавю приказали водзели зме ше насампредз зоз становиском же муша буц легки за хаснованє, доступни и у идеалним случаю безплатни, кед ше их хаснує за образовни наменки.

Жадали зме приказац и даєдни хтори не досц вихасновани, гоч су уж длуго присутни, бо их тримаме за хасновити додатни средства хтори помагаю школяром же би ше самостойно пририхтали и учили (на далєко) и то з искусствох експертох зоз цалого швета. То, по думаню авторох, єдна з найвекших предносцох настави на далєко. Стретнеце ше з алатами хтори сами по себе конкретно не наменени проєктней настави, але вшелїяк буду хасновити и школяром и професором же би збогацели наставу зоз додатним змистами и можлівосцями хтори нам понука настава на далєко.

Udemy

[Judemi](#) (*Udemy*) то платформа хтора повязує школярох з вельким числом инструкторох. Як професионалцом у своєй обласци, дава вам нагоду преподавац того цо знаєе або подучовац тот цо любице, а милиони студенти зоз цалого швета чекаю же би учили од вас. Стандардни курс на тей платформи засновани на видео знімкох. Кажди курс муши мац найменей **30 минути видео** змисту и найменей **5 преподаваня, тє. модули за ученє**. Ту и додатни алати за подучованє, попри задаткох, квизох, форумох итд., хтори служа би ше унапредзело искусство учєня и понукло способ мераня посцигнуцох пре потенциални сертификації.

Наставніки часто и не задумую Юдеми як опцію за организованє преподаваня бо дзешка у подсвідомосци маю идею же у питаню платформа на хторей ше шицко наплацує. Правда же не иснує надополненє же бисце були инструктор на Юдемию. З другого боку, постої [opcijada zaradite](#), кед поставице цену на ваш курс, але то не необходне, окреме не на початку. За саме креированє курсу не потребне окремене одобрєнє. Направце налог и єдноставно направце свой курс, хаснуюци єдноставни мени з опциями. Скорей як цо ше ваш курс обяви на платформи, переходзи прецену квалитету. Исную [minimalniproisani zahtevi](#) хтори муши виполніц кажди, та аж и безплатни курс. Як инструктор, затримуєце шицки права на змист обявеного курсу. Сам курс може буц поставени на гоч хторим языку, по вашим виборе.

Хтори то предноси Юдеми платформи?

- Безплатна є за хаснованє. При тим, винїмково є усоглашена зоз шицкими пошорєнями (мобилни телефон, лаптоп, таблет, десктоп рахункар), цо школяром далєй оможлївює же би гоч дзе усовершовали свойо знанє.
- Юдеми заєднїца едукаторох вам дава потимовку у кождим моменту; напрямки на яки способ хасновац платформу и на яки способ, на приклад, крейровац курс хтори у онлайн окруженю будзе тримац повагу, доступни вам, як у писаней форми, так и преїг видео таториялу,
- Интерфейс платформи ше роками розвива и прето саме хаснованє платформи, односно крейрованє курсох вельо легчейше на Юдемию як на даєдних других подобних платформах,
- Формат курсу хтори засновани на видео змисту оможлївює школяром же би у гоч хторим моменту могли дойсц до знаня, наприклад док бежа або док су у превозки (потребни им слухалки, мобилни телефон и интернет конекция).

Google Classroom

Гуглу ше ище 2014. року удало патриц напредок, та теди нови сет онлайн апликацийох под назву *G Suite* отворел **безплатно за шицки образовни институції** у рамикох проєкту [Google for Education](#). Вшелїяк, шицки тоті апликації (а вашо школяре их можебуц уж познаю) можеце хасновац оддвоєно, але синергійно вони творя фантастични алат за проєктну наставу. Кед бешедуємео Гугловей онлайн учалні (*Google Classroom*), бешедуєме о сету алатох хтори подрозумює:

- [Gmail](#) – e-mail систему,
- [GoogleDrive](#) – онлайн драйв,
- [GoogleCalendar](#) – апликация за водзенє калєндара и розпорядку,
- [GoogleDocs](#), [Sheets](#) і [GoogleSlide](#) – онлайн сотруднїцки апликації за текст, таблїчки и слайд презентації,
- [GoogleForms](#) – крейрованє питальнїкох, квизох и анкетох зоз автоматским обробком резултатох.

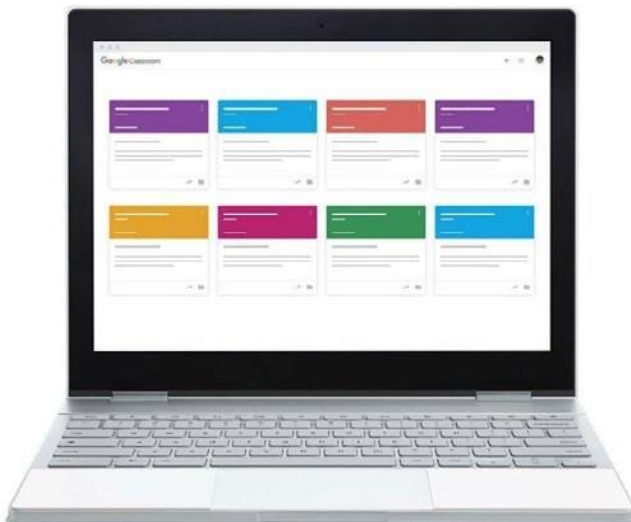
Недавно, на тоту лістину апликацийох додати:

- [GoogleMeet](#) – апликация за директну звукову и видео комуникацию преїг поволанки,

- [Jamboard](#) – апликация хтора здабе на онлайн билу таблу.

Гуглова учальня уствари зединює шицки тоти сервиси до єдней системи хтора оможлівює дзелене задаткох, тестох и комуникацию зоз школярами на єдним месце.

Мож отвориц ведей учальні, организовац ше по предметох, повязовац ше зоз колегами и хасновац шицки горе начишлени алати за сотрудніцтво зоз школярами и медзи наставніками.

Хтори то предносци Гугловей учальні?

- **Преглядно и практично** мац шицко на єдним месце. Широки спектр бесплатних апликацийох, хтори єдноставни за хаснованє, оможлівює рижнородносц у роботы зоз школярами и организовању проектней настави. Исти тоті алати заступени и у вельких шветових компанийох так же зоз самим вибором того сервису пририхтуєце своїх школярох же би були дигитално писмени и порихтани за познейше сотрудніцтво у тимох на роботы.

- **Система безплатна и стабилна.** Под час тирвання пандемії віруса корона, Гугл уложел додатни средства же би змощнел свойо сервери и обезпечел незавадзану роботу дзешатком тисячом школом хтори ширцом швета хасную тоту систему.
- **Постоя єдноставни и доступни онлайн едукації** о тим як почац хасновац тоту систему. Кратки [videolekcije](#) помогню вам же бисце ше знашли и швидко постали експерт у онлайн настави.
- Числени вонкашні **сервиси добре повязани зоз Гуглову учальню**, так же и други апликації легко «уведзеце» до своєї Гугл учальні. Тиж, Гугл уложел вельо до [resurse](#) стоя на розполаганю вам и вашим школяром, а то будзе од велького хасну

СЛОВО НАСТАВНІКА

«Наставніки на легки способ можу додач школярох до учальні або одредзеной класи додзеля код учальні. Задатки ше поставя на єдноставни способ и мож их робиц без паперу, односно школяре директно на Гугл учальні можу ришовац задатки. Попри опції за додаванє задаткох зоз упуством, можеме додач и термин за законченє роботи, хтори облапя точни датум и час. Сам цек виробку задатку наставнік може провадзиц на своїм налогу. Наставнік може видзиц число школярох хтори поробели або не поробели задатки и оцєніц школярох. Шицки оцєни мож копирац у Гугл таблічки и мож окончиц анализу. Школяром можу буц врацєни задатки хтори не поробели або задатки хтори треба же би виправєли. Тиж, Гугл учальня ма опцію виробку тестох, з можлівосцу перевірованя и анализи одвитох. Шицок материял хтори школяре придаю ше чува на Гугл диску. Школяре можу провадзиц шицки домашні задатки и по виробку пречитац оцєни и повратни інформації у форми коментарох наставнікох за поробєни задатки. Наставнік ма можлівосц на Гугл учальні порушац групну дискусію и школяром поставяц видео-материяли, слики, тексти итд. Недостаток платформи онєможлівює триманє преподаваньох директно.»

Єлена Лилич, наставніца исторії, Платичєво

кед плануєєє євою проєктну наставу.

Khan Academy Сєрбїя

Кєд провадзицє TED конференцію и єї мотивацийни бєшєди, вироятно сєє наишли на Салмана Кана [Salmana Kana](#) и єго бєшєду зоз 2011. року. Гайдє вихаснуїмє видео же бизмє знова одкрїли образованє (жридлова назва преподаваня то *Let's use video to reinvent education*). У тєй бєшєди Кан, хтори уствари не профєсор по фаху, потолковал як 2004. року знімал кратки видео лекції же би потолковал математику своєї родзини на другим концу швєта.

ВИДЕО

https://www.ted.com/talks/sal_khan_let_s_use_video_to_reinvent_education?utm_campaign=tedspread&utm_medium=referral&utm_source=tedcomshare

Його скромні намагання дванадцять років позніше створили **Канову академію** (*Khan Academy*), платформу зовсім як 42 мільйони зареєстрованих користувачів зовсім як 190 країн, тьюторіями з області математики, історії, економіки, біології, медицини і ще чимало того. Ця некомерційна організація створила платформу, яка і нам дозволяє

The screenshot displays the Khan Academy interface for LSAT practice. At the top, there's a navigation bar with 'Subjects', 'Search', and 'Khan Academy' logo. Below it, the 'LSAT practice' section is active, showing 'Lessons' and 'Settings'. The main content area is titled 'Stage 1' and includes a search bar for specific skills. The primary task is 'LOGICAL REASONING: Strengthen or Weaken', which is marked as 'Importance: High'. A difficulty level selector is open, showing options: Basic (200), Medium (250), and Advanced (300). A 'Start Task' button is visible. Below this, there's a section for 'READING COMPREHENSION: Social science passages', also marked as 'Importance: High', with another 'Start Task' button. The left sidebar shows a progress bar and a trophy icon for 'Practice Test #1'.

же ми на сербській мові маємо короткі відео, онлайн лекції для своїх учнів. Khan Academy Сербія безкоштовна для учнів, вчителів і батьків. Платформа вже має відкритий доступ до матеріалів, на великій кількості мов. Хоча сербська не

найзаступенши у чишлє отворених курсох, то не значи же го не можеце легко вихасновац. Процес реґистрації єдноставни, а хаснованє платформи безплатне.

Яки предности *Кановой академії Сербия*?

Фокус зміста на **відео-лекційох**, цо релативно легко направиц, а платформа **отворена и безплатна за шицких**.

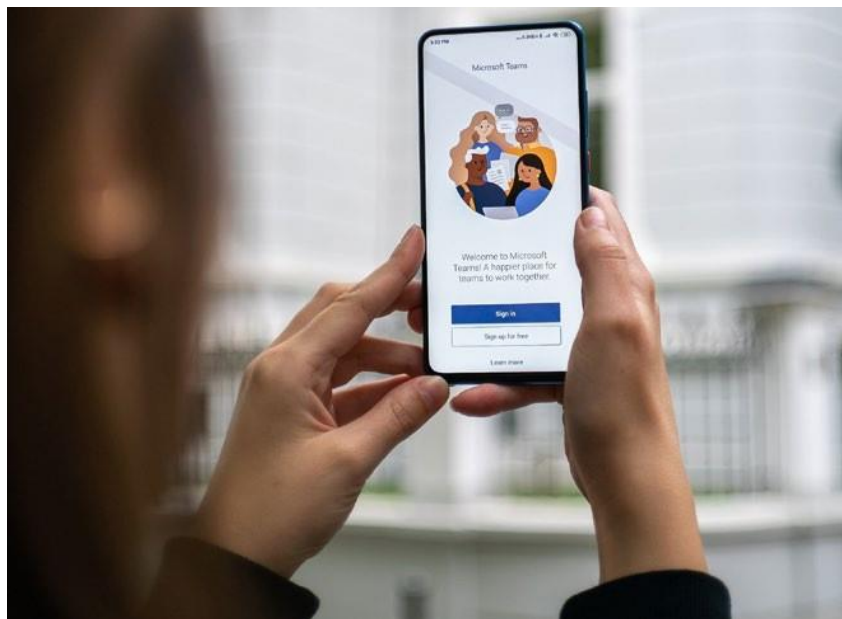
Відео змісти оможлівають школяром же би их **патрели ознова, же би ше врацали и патрели вещей раз** жадаючи научиц и лепше розумиц лекції.

Платформа понука можлівосц поступного **тестирования наученой матерії** и окремну **потримовку за наставнікох**.

Microsoft Teams Релативно швидко по тим як у Сербії преглашени позарядови стан пре зявенє вирусу корона, Майкрософтов розвойни центр у Сербії понукнул безплатни приступ гу їх апликації хтора помага у організованю настави у онлайн окруженю. Як и у случаю Гугл учальні, роби ше о програми хтора обединює вещей розлични алати и понука можлівосц операционализованя настави на далеко, а Министерство на своїм сайту обявело и [uputstvazakorišćenje nasrpskomjeziku](#).

У [MajkrosoftovomTimsu](#) (*Microsoft Teams*) можеце легко направиц учальню за свой предмет, направиц наложи своїм школяром и подзеліц их на розлични тими. Окрем видео и гласовней конференції, у рамиках самой апликації можеце зохабиц розлични ресурси або задатки и провадзиц роботу своїх школярох. Вироятно уж шицки мали нагоду хасновац познати Майкрософтово програми як цо то *Word*, *Excel* або *Power Point* – тото искуство вам teraz будзе од велького хасну бо *Office365* интегриовани до *Majkrosoft Tims*. Окрем можлівосцох хтори понукаю тоти програми, ту и цалком нови опції як цо то календер, била табла, интерактивни презентації у апликації *Sway* и инши програмни додатки.

Дигіталні алати за провадженє и реализацию проєктней настави и настави на далєко

Робота и ученє на далєко нас кладзе до ситуації у хтрей ше мушине служиц з розличнима дигіталнима алатами же бизме вигледовали, сотрудзовали и творели. Алати хтори представени у тим поглавю буду окреме хасновити у виводзеню настави на далєко, алє велї з нїх можу послужиц же би ше збогацело образовни процес и под час директней настави.

Авторе приручнїку ше потрудзели гу каждому алату понукнуц и кратки приклад як го мож хасновац у рамикох проєктней настави. Окреме визначаєме же велї з тих алатаох и иншак можу буц вихасновани же би ше випродуковало спомнути *закочуюци продукт* проєктней настави, аж и под час директней настави. У тим случаю, вони моцня дигіталну писменосц школярох. Алати, як цо то напр. Слек (*Slack*), хаснує ше за комуникацию у шицких векших шветових компанийох. Карти на Гуглу маю практичне применьованє у каждодньовим живоце. Портал проєкту Европскей унії, *eTwinning* платформа, оможлївює нам же бизме ше лєгко повязали и робели проєкти зоз другима школами и колегами ширцом Европи. Векшина тих алатох тераз доживює даяку файту златного часу под час настави на далєко, алє їх вредносц и у образовним процесу и у реалним живоце неспорна.

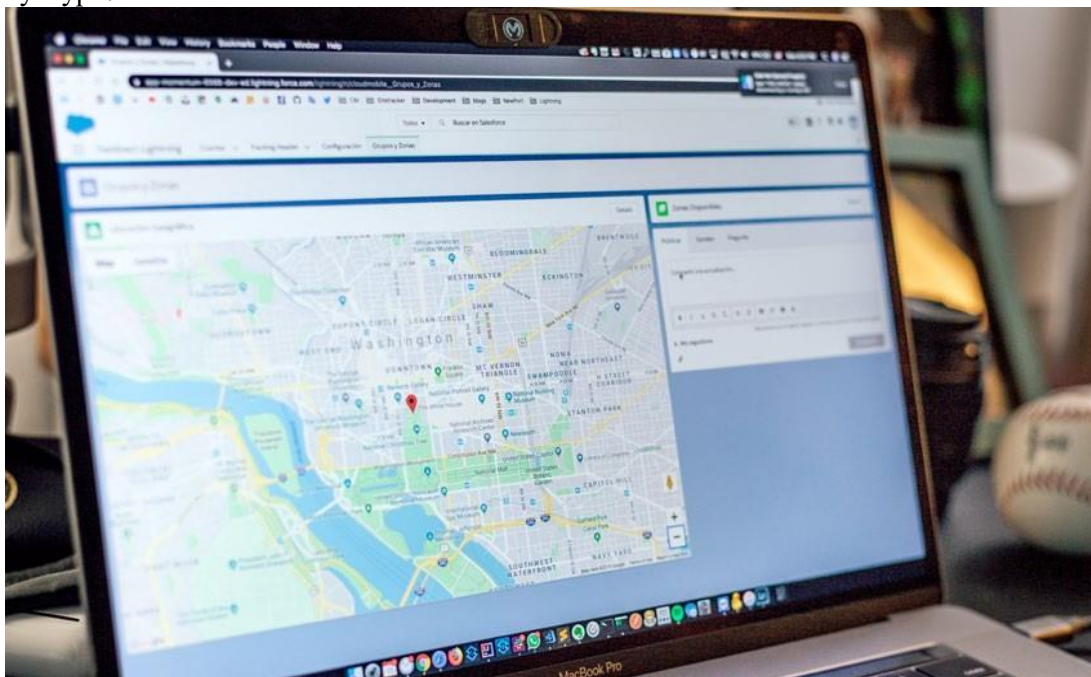
Гугл жем и Гугл карти

Кед учиме географию, єдна з найважнєйших схопносцох то знаходженє на географскей карти або глобусу. Ридко хтора апликация така практична и хасновита за тоти наменки як цо то Гугл жем [Gugl Zemlja](https://www.google.com/earth/) (*Google Earth*) и Гугл карти [Gugl mape](https://www.google.com/maps/) (*Google Maps*). Обидва сервиси робя у прегледовачу (*browser*), алє постоя и як апликації за мобилни пошорєня, гоч робя на Андроиду гоч iOS системи. Гугл Жем оможлївює не лєм же бисце звекшовали розлични часци планети по розмир у хторим видзице улїци, алє и як онлайн простор за проєктну наставу и сотрудніцтво школярох.

Тота тродимензионална репрезентация планети Жеми, хтору Гугл рекламує як *найдетальнєйши глобус на швецє*, у себе уж облапя даєдни хасновити алати.

- Можеце виберац медзи вецей типами картох хтори лєгко меняц у мєню з боку,
- Мож вимерац оддалєносц медзи гоч хторима двома або вецей точками,
- Ту и швидке прегледованє по назви, хторе олєгча знаходженє,
- Гугл ше потрудзел зоз краткими статями и фотографиями доплнїц свой глобус и направиц го як интерактивне средство за вигледованє,
- Сателитски знімок на основи хторого направєна Гугл Жем оможлївює вам же бисце звекшали слику тєльо же бисце могли указац улїци, будинки и познати памятники

культури.

Гугл жем и Гугл карти маю *можливосц правеня заєдніцкого проєкту*. Поволайце школярох же би участвовали хаснуючи тот алат. Можу представиц даєдну историйну битку додаваючи локацийни точки, фотографії, тексти и видео материяли и на тот спосіб потолковац цо ше случело. Можу означиц родзени места писательох, поетох, уметнікох, малярох, музичарох, науковцох або означиц крочаї з биографийох тих веліканох. Кед жадаце пробовац, дайце им нагоду приказац свою остатню екскурзию або лєтованє. У нїзших класох хаснуйце Гугл карти же би школяре указали свою драгу од хижи по школу, же би означили место биваня свїїх приятельох у одзелєню або их научце препознац часци городу або виплановац вилєт.

Time Graphics

Як цо на глобусу Гугл Жеми або у даєдней презентації (напр. [GoogleSlide](#) хтори часц уж спомнутого *Google for Education* пакету) школяре можу сотрудзовац и организовац розлични змисти, [Tajmgrafiks](#) (*Time Graphics*) им дава можливосц правиц часово линїї. Часово оси ше не хаснує лєм у лекцийох з историй – можу буц хасновити за розумене

напрямом у літератури, розвою філософії, уметності, аж і за розвой рахунка або даєдней теми з інформатики.

ВИДЕО: https://www.youtube.com/watch?v=nMDy-B1YJBc&feature=emb_rel_end

Вецей школяре могу источасно робити на єдней часовей лінії або правити паралельні лінії ведно з наставником хтори може допомогти або надати роботу своїх школярів.

Хтори предносить Тайм графікс?

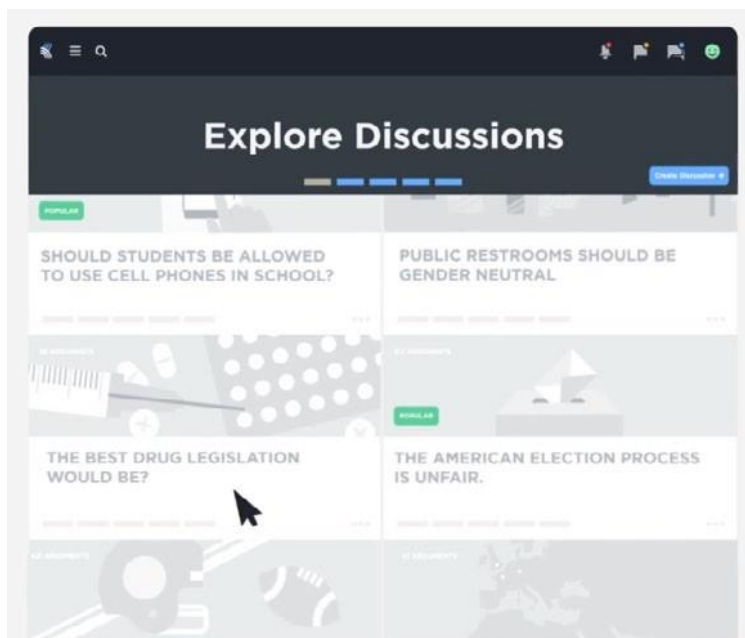
- Легко ще його інтегрує і пов'язує з скоро швидко Гугловими апаратами,
- Може завантажити або вивантажити часову лінію або її опублікувати на сайті,
- Уж існує велике число готових, безкоштовних часових ліній хтори може використати як ресурс.

Кіало

Аж і найтрадиційніший спосіб наставлення є діалогічний метод і розгортка на годину. Модерніший наставник уже довгий час успішно веде дискусію як спосіб стимулювання взаємного роздумування на годину, перевірки знань і фактів. [Kialo](#) – це аплікація хтора вам допоможе вести дискусію або розмову з своїми школярами по інтернету. Хоча ще не визначилися з синхронним, хоча з асинхронним доступом до наставлення, Кіало вам допоможе і вам і вашим школярам: чи ви хочете включити – чи на

такий спосіб же даю новий аргумент за або проти, чи так же потримав або розробив дедукцію з постійних аргументів; же би ще провадили комплексні дебати, без огляду на число учасників і аргументів; же би ще розділяло аргументи од прикладів і занадто коментарів у відлученні. На [Kialoplatformi](https://www.kialo.com/) ще у водзі числені барз актуальні дебати, і то глобально, так же Кіало у істий час і алат і ресурс за виглядовані і прихитовані за наставу, без огляду на того хторі предмет преподаває. Порушайце своїх школярів же би дебатували, ошлебодіте себе час под час синхронних годинів або уключіте розправу як додатний задаток або малі змагані хторі мотивує школярів же би виглядовали.

ВИДЕО:<https://www.kialo.com/royp>

eTwinning

И-Твининг (*eTwinning*) то интернет портал хторі повязує занятих у школах і предшкольских установох з цільом же би зме им оможливили заєднічке обдумовані, управліані і реалізацію проєктів, потім черані ідейох і прикладів добрих практик, повязовані школярів і доповнювані наставного змісту.

Ключна характеристика того порталу лежи у промоції співробітництва між освітніми установами їх заняття ширцом Європи. Тото черанє и умрежованє ше витворює прейг хаснованя дигіталних алатох.

Портал понука шлідуюци можлівосци, зашором:

- а) явну часц, хтора доступна шицким,
- б) *eTwinning live*, часц гу хторей можу приступиц реєстровани и верификовани члени,
- в) *Twinspace*, часц хтору можу хасновац лєм реєстровани члени хтори иницирали проєкт на и-Твинингу.

Явна часц порталу функціонує як явни сервис, доступна є и обачліва шицким хтори приступя гу порталу и служи за информованє заинтересованей явности о случованьох знука и-Твининг заєдніци.

eTwinning live представля ексклюзивну часц и резервована є лєм за членох хтори ше реєструю и чию регистрацію одобри націонални тим Фондації Темпус у Сербії. Же би ше регистрацію одобрело, необхідне же би кажди заняті з освітньої установи, хтора ше жада реєструвац, доручел потвердженє о роботі у освітньої установи.

Можлівосци *eTwinning live* часци порталу ше спатраю у шлідуючим:

- а) **особи** – понука препатрунок наставнікох, служи за повязованє між колеґами ширцом Європи,
- б) **події** – тота часц дава препатрунок предстоящих и закончених подійох у и-Твининг заєдніци,
- в) **проєкти** – знука тей часци можливі препатрунок реалізованих и моментално актуалних проєктох. Найважнєйша функціоналносц тих секційох то можлівосц иницираня проєкту, з єдноставним кликом на гомбичку *Креїруй проєкт*.
- г) **групи** – функціоную подобно як на дружтвеней мережі Фейсбук, наставніки маю нагоду креїровац своїю мікро заєдніци на бази специфічних інтересованьох (напр: дигіталні алати),
- г) **партнерски форуми** – служба за повязованє наставнікох хтори гледаю колеґох за порушованє проєктох. Попри того понука можлівосц находзеня партнерох за Еразмус+ (*Еразмус+*) проєкти,
- д) **професіональне усовершованє** – на єдним месце ше понука ясни препатрунок окремих нагодох за онлайн усовершованє у рамикох и-Твининг порталу.

Твинспейс (Twinspace) часц portalу хтора вам постава доступна кед ваш и-Твининг проєкт одобрени. Твинспейс вам понука сет алатоx за планованє и реализацию проєктоx. Тиж вам оможлївює же бисце єдноставно и лєгко комуниковали зоз партнерами на проєкту. Предносци **и-Твинингу**?

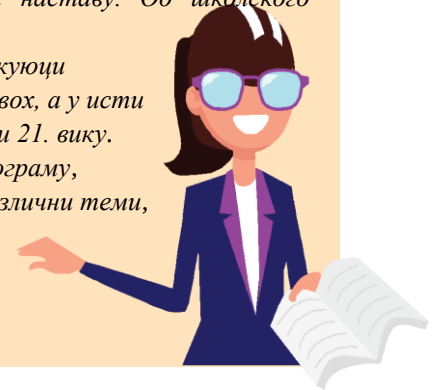
- Хаснованє portalу безплатне и безпечне. Потребне же би директор школи або гоч хтора овласцена особа приявела школу,
- Портал понука наставнїком же би ше здумано и стратегийно розвивали у домену дигиталней писменосци,
- Сам портал характерує и окремна база занятих у образовних институцийох (потенциялних сотруднїкох) и знаня, хтора у кождим моменту може инспировац других наставнїкох на акцию.

СЛОВО НАСТАВНІКА

«И-Твиннинг то портал хтори повязує занятих у дзецинских заградкох и школах ширицом Европи и оможлївює им же би ведно здумовали и запровадзовали виртуални проєкти, черали идеї и приклади добрей пракси, повязовали школярох и унапредзовали наставу. Од школского 2015/2016. року.

Своїх школярох уключуєм до розличних медзинародних проєктох дзекуюци хторим лєпше упознаваме культуру и обичаї других европских державоx, а у исти час промовуєм свою культуру, город, державу и розвиваме schopносци 21. вєку. Виртуални и-Твиннинг проєкти повязани зоз школским планом и програму, флексибилни су и оможлївюю школяром прешириц своєю знаня на розлични теми, на интересантни способ, зоз чим и їх мотивация вєкша.»

Драгана Виденов, наставнїца англійского языка
у ОШ «Святи Сава», Кикинда

Slack

Slack (Slack) то єдноставна и интуитивна апликация за тимску комуникацию и колаборацию, хтору основал Стюарт Батерфилд [Stjuart Baterfild](#) (Stewart Butterfield) 2013. року. Менo у ствари акроним «Дньовнїк прегледования шицких конверзацийох и знаньох» (Searchable Log of All Conversation and Knowledge).

Дава окреме преглядне искуство комуникації и прегледованя документох, прето свойо применюванє находзи ширцом швета, як у секторе привреди, так и у формалних и неформалних програмах образования. Заєдніцом хтори ю хасную (на приклад – єдно одделене, дзе наставнік администратор) служи як замена за комуникацию преїг e-mail-у и сервису за посиланє порученьох.

Слек то бесплатна апликация а, попри того, характеризує ю можлівосц легкого повязованя зоз другима апликациями, як цо то Гугл онлайн алат, як цо то Драйв або Докс, цо окреме важне, бо тимом, хасновательом апликації, на таки способ олегчує роботу. Тиж характеристичне прегледованє преїг ключних словох и филтерох, або зоз другима словами, члени заєдніци хтора хаснує апликацию швидко приходза до информацииох, за розлику од прегледованя на приклад Вайбер чету або гоч хторого мейл сервису.

Хтори то предноси Слека?

- Понука можлівосц хаснованя преїг апликації на телефону, лаптопу, таблету и десктоп рахункару, попри того отворена є и бесплатна за хаснованє,
- Оможливує заєдніцом, групом або тимом придружиц ше апликації преїг специфичного УРЛ, односно преїг поволанки хтору послал власнік тима,
- Преглядносц знука апликації то єдна зоз ключних карактеристикох. Сам змист, односно комуникация медзи членами тима організована преїг # (гештегох), тє. каналох,
- Наставнік комуникацию зоз своїма школярами може сегментовац, креируюци, на приклад: #каналпершалекция, потим #каналдругалекция або #каналпреверйованезнання, дзе тиж мож одлучиц хто зоз школярох будзе мац приступ гу каналу,

- Надов'язуєме ше на приватносц, односно креированє приватних каналох у рамикох групи, у хторих ше случує конверзация, цо оможлївює зоз перспективи наставнїїкох дзелєне класох на тими, дзе наставнїк ма увид до тимох, док, з другого боку, тими не можу провадзиц приватни конверзації других тимох,
- Свойо применюванє може пренайсц и у організованей комуникації з родичами, бо за розлику од Вайбера, на приклад, понука можлївосц організованей комуникації.

Canvanizer

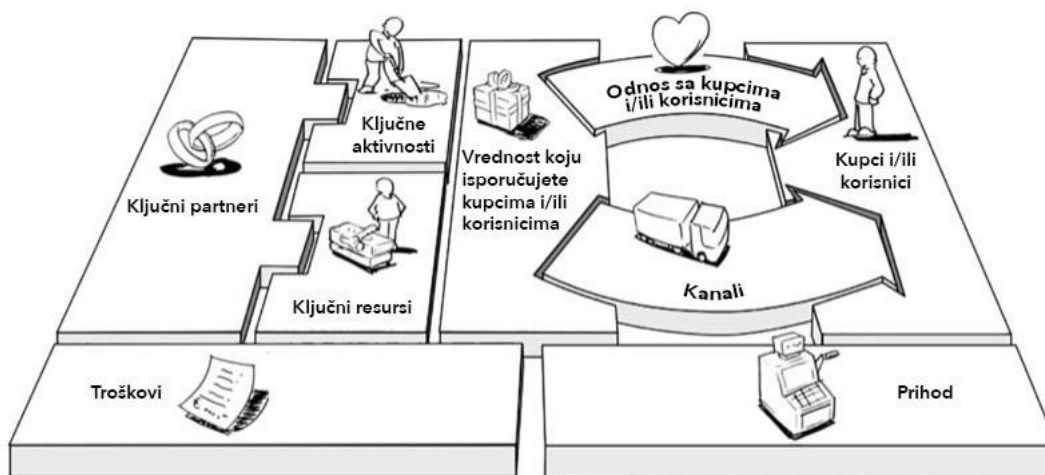
[Zunivers](#) (Zooniverse) то веб-апликация хтора оможлївює тимом же би стратегийно роздумовалии спатрали ділованє підприємства, роботу організаційох и других институційох. Тот динамични и специфични онлайн алат дава нагоду, насампередз наставнїком хтори преподаваю поднїмательство, же би смислово подучовали поднїмательство на далєко.

Канванайзер хаснує діловни модел канвас (*canvas*) хтори перши раз представени ширшей явности у кнїжки «Генерованє бизнис моделу» (*Business Model Generation*), швайцарского науковца Алексі Остарвелдеа (*Alex Osterwalder*), хтора обявена 2010. року.

Тот діловни модел оможлївел каждому спатриц стратегийне ділованє підприємства, організації и институції за лєм 20 минути и на лєм єдним паперу, тє. канвасу.

Визуални приказ моделу:

Предносци веб-апликації Канванайзер ше спатраю у шлїдуючим:

- Наставник у едней минути креируе початни формулар, у хторим зохабя свой e-mail и уноши назву проєкту (напр. *Архитектонски студио*),
- Канванайзер **безплатни** и не ма ограніченя у поглядзе числа хасновательох,
- Функціонуе по моделу УРЛ поволапки, власнік налогу посила линк креираного проєкту преїг, на приклад, Вайбер групи або Слек апликації и так поволає школярох же би ше приявели.
- Алат визуални и практични, характеризуе го легке додаванє розличних обєктох (як напр. ліпкаци папери у електронскей форми), хтори ше як на муре додава у блоках, тє. часцох діловного моделу. Додатна предносьц тот же кажди обєкт ма опцію за мянянє фарбох цо змист додатно твори прегляднейшим,
- Ище єдна добра характеристика того алату то автоматизована презентация, хтора дава нагоду же би ше шицок змист легко претворел до презентації, хтора може буц у *Power Point* формату або у форми веб-презентації, хтора заш доступна преїг УРЛ линку хторого легко дзелїц.

Zooniverse

[Zunivers](#) (*Zooniverse*) то граждански наукови веб-портал з хторим управя [Citizen Science Alliance](#). Представя єден зоз найвєкших и найпопулярнейших проєктох на швецє у хторим вигледоваче граждане. Интересантни податок же вецей як милион гражданає ширцом швета по тєраз допринєсло розличним вигледованьом на платформи, шицки вигледую на волонтерскей бази, же би помогли профєсионалним вигледовачом. Факт и же Зуниверс

вигледованя часто приводза до нових одкрицох, вельо податкох хтори хасновити ширшей вигледовацкей заєднїци и велїм другим науковим публикациѣм.

Платформа одшмелює каждого же би постал вигледовач. З другима словами, не треба вам предходне искуство же бисце порушали наукови проєкт, тиж вам не треба академске искуство же бисце допринесли зоз свою вигледовацку роботу, але зоз поставенима проєктами. Проєкти хтори по teraz реализовани преїг платформи приходза з найрозличнейших дисциплинох, уключуюци астрономию, екологию, молекулярну биологию, гуманистични науки и климатски науки.

Предносци Зуниверс платформи?

- Оможлівює же бизме ше з науку занїмали вшадзи; платформа добре прилагоджена шицким пошореньом од мудрих телефонох, та по таблетки, лаптопи и десктоп рахункари,
- Платформа бесплатна и не постоѣя огранїчєня у поглядзе числа гражданох хтори можу робиц на проєкту,
- Понука можлівосц креирования проєкту преїг напредок дефинованого питальнїка на самей платформи и додатних упутствох яки доприноша же би ше сам проєкт розвил и представел на способ хтори инспирує гражданох ширцом швета же би ше уключели и допринесли вигледовацкому виволаню,

- Маючи у оглядзі миллионску заєдніцу, умрежованє зоз гражданами ширцом швета и заєдніцка робота на проєкті єдна зоз найзначнейших характеристикох Зуниверс наукового веб-порталу,
- Додатна предносц – кед сцє инициировали проєкт прейг Зуниверсу – мацє нагоду вимагац же би миллионска заєдніца того порталу препатрєла проєкт и дала повратни информации, як на сам проєкт, так и на результати виглєдованя.

Дигитални алати за вреднованє посцигнуцох школярох под час проєктней настави и настави на далєко

Кед змє бєшєдовали о проєктней наставі, спомли змє виволаня вреднованя и оцєнованя. Вєльо того цо у тим приступу ключнє чєжко вимєрац и оцєнїц з оцєнами од єдєн по пєйц, а цо шє у контекстє нашого дружтвa и образовней систєми вшєлїяк и вшє обчєкує. Сугєровали змє жє трєба розвивац културу самовреднованя при школярох, вихасновац кажду нагоду жє би шє прейг повратней информации и формативней мєтєдї оцєнованя вредновало розвой схопносцох и мєдзипредмєтних корєлацийох, хтори вшєлїяк барз важни, а однєдавнa их прєпознаваю Министєрствo просвити и други ключни институції хтори креирую образовни политики у Сєрбиї.

З другого боку, свидєми змє жє шє, у практичним смислє, наставніки каждєньово находзa прєд єдним зоз главних виволаньох оцєнованя – *на яки способ вимєрац тєтє цє мєрацє и як обгрунтовац оцєну?* У контекстє настави на далєко, жадали змє приказац даєдни з алатох хтори мєжє буц доцильни. Трєба буц свидєми жє заш лєм, як и шицки други алати хтори у приручнїку спєминамє, вони нє мєжє адекватно замєнїц розгварку школяра зоз наставнїком на усни способ. Нашо прєшвєчєнє жє алати трєба хасновац розумно и критицки, вєцєй як помєц, а вшєлїяк нє як замєну за други мєтєдї оцєнованя.

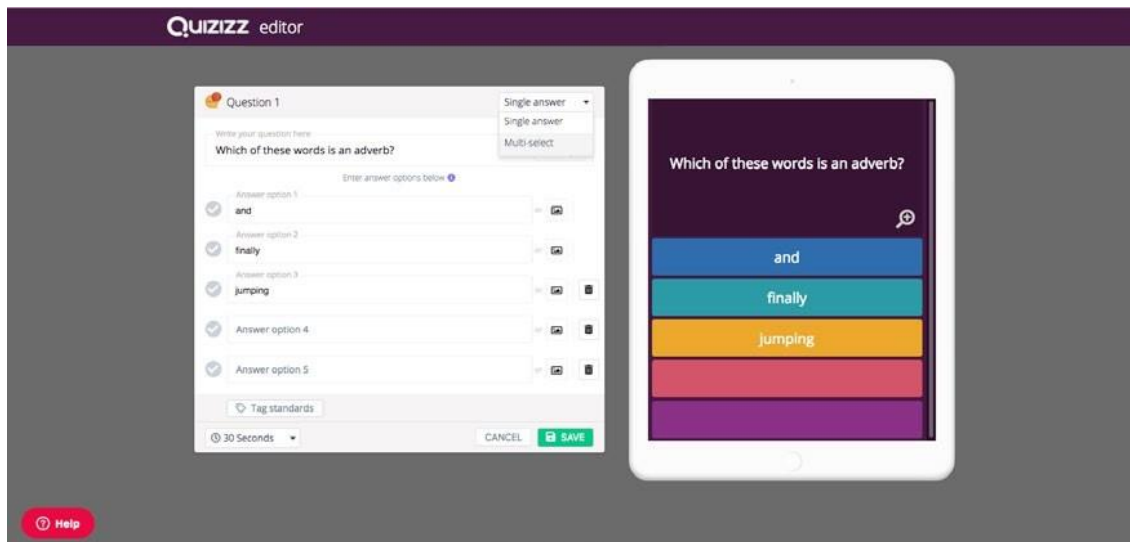
У тим поглавию змє тиж обрацєли повагу и на даєдни «алтєрнативни» алати хтори мєраю розлични посцигнуца, а розвиваю шє и припознати су на європским уровнєю. Вєлї други дигитални алати и сєрвиси (попри сайту Штрєбєр або апликації *Вучадло – Дєлїна магичних слєвох*), указую жє єст одлични и успїшни намаганя створиц алати за домашнї потрєби и на нашим язикє. Вони отвєраю важнє полєо дидактики, по нашим думанєю дакус занєдзбанє, хторє стимулє самєпрєцєнєванє при школярох.

Quizizz

Мєдзи онлайн апликациями за тєстиранє знаня школярох, малє тих хтори єдноставни так ширєко примєнєвовани як [Kvizis](#) (Quizizz). Искуства миллинох наставнїкох ширєом швета

согласни же тести барз легко направиц (легко ше хаснує и вецей раз), а школяре уживаю робиц их. Гоч проєктна настава не вимага вельо тестираня, здогаднеме вас – тести не служат лем за оценьованє, але и за провадженє прилапеной матерії, повторйованє, та аж и як форма ученя.

Квизис налог можеце отвориц бесплатно, а за тестиранє школяре не муша мац свойо регистрирани налоги – досц отвориц прегледовач и унесц окреми код хтори ше зявює кажди раз кед ви порушаце квиз. Аж и слабша, але стабилна интернет-в'яза достаточна же би ше тестиранє окончело ефикасно, а питання хтори с'є направили зявюю ше у иншаким рядошлїду кождому школярови, так же нет преписованя. Результати тестираня можеце опатриц аж и док школяре робя, а статистику о посцигнутох ше чуваю на вашім налогу – мож их принтац або дзелїц по e-mail-у. Квизис тести легко ше «увожа» до Гугл учальнї и дзеля на других платформах.

Питання хтори можеце поставиц звездени на означованє єдного, або вецей точних одвитох (тото совитуєме як найпрактичнейши способ). Кед питання отвореного типу або ше роби о анкетованю школярох, вец не можу постаяц точни и неточни одвити. Легко додац слику або видео, написац математичну формулу, а за кажде питанє можеце одредзиц тельо часу кельо жадає дац школяром за одвит. Цале тестиранє задумане як змаганє зоз звуками и сличками медзи питаннями, хторе мотивує школярох, а ту и нагода же би на кажди дзешец питання єдно пробовали поробиц знова.

Хтори то предноси Квизису?

- Барз є **інтересантни и легки** за хаснованє,
- Можеце легко найсц **квизи других колеґох** и бесплатно их похасновац,
- **Одлични статистици** за провадженє посцигнуцох школярох,
- Применливи є за широки спектр **розличних предметох**,
- Закрива потреби розличних способох тестираня,
- Помага вам **плановац час на години**.

Kahoot

Пред вами алат за тестиранє хтори уж так длуго присутни и облюбени же го и компанії и вельки фондациї хасную. Податок на хтори су горди – то же вещей як 30 милиони активних питальнікох и тестох на интернету вшелїяк указую на тото кельо Кахут (*Kahoot*) у широким хаснованю. Навикнеце ше – тести ше прави на сайту <https://kahoot.com/>, а школяре хтори робя тест хасную други сайт <http://kahoot.it/>. Правенє питаньох єдноставне, а ришованє тестох – ище єдноставнейше.

Регистрация на Кахут бесплатна, а школяре не муша буц регістровани. Тип питаньох зужени на вещейністи вибор (*multiple choice*) тє. означованє точного одвиту медзи понукнутутима, а час за даванє одвитох ограничени. Панел у хторим правице питання здабе на тот на хтори сце навикли кед правице презентації, бо питання організовані як слайди. Велі наставніки барз задовольни з можлівосцями хтори понука Кахут [Mnogi nastav-](#)

[nici veoma su zadovoljni](#) окреме одкеди були примушени прилагодзиц ше настави на далеко. Постої, правда, єдна розлика у одношеню на Квизис – школяре ту одвитую на питання по истим рядошлїду и, аж и кед хасную мобилни пошореня при тестираню, питання буду мушиц патриц на заєдніцким монитору або на проєкторе.

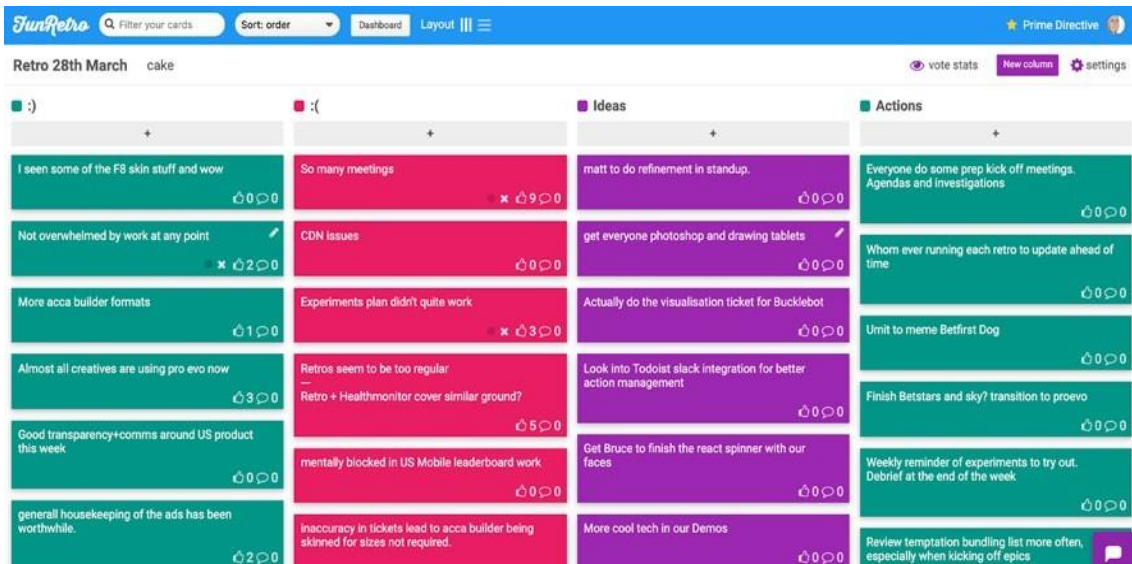
Хтори предноси Кахуту?

- **Безплатна и стабилна платформа** тестирана у школах и компанийох ширцом швета,
- Легка є за хаснованє и **интуитивна за школярох**,
- **Постої** огромне число уж **постоящих квизох**, гоч на анґлийским языку.

Fun Retro

[Fun retro](#) (*Fun Retro*) интересатни ретроспективни алат хтори можеце хасновац у онлайн настави же бисце бешедовали о тиме цо було добре, а цо нє. Помага вам же бисце у реалним чаше препознали препреченя у роботы и бешедовали о идейох за злєпшаня хтори вам олегчаю дальшу роботу.

Алат оможліває же бисце при ваших школярох перевірили цю думку. Повратні інформації ще дає преїг об'єкти у формі онлайн ліпкачих паперох, хтори ще, як на мурі, додає у одвитуючих колонох як одвити на поставлене питанє. Кожди школяр має можливість же би на єдно питанє одвитувал шейсц раз, односно може у одвитующей колоні заліпиц шейсц розличні об'єкти. Понеже одвити квалітативні, наставніки мають нагоду глібше спатриц потреби і мотивацію своїх школярох.

Предносц Фан ретро алату:

- Шидки функції того алату мож шлебодно хасновац, медзитим у рамикох безплатного налогу мож креировац найвецей три Фан ретро перевірюваня знаня. Кед жадає предлужиц хасновац го безплатно, необхідно одстраніц стари перевірюваня,
- Оможліває учасц школярох і їх медзисобне сотруднітво,
- Питаня мож пририхтац напредок і Фан ретро мож подзеліц преїг УРЛ линку, цю значи же ваше школяре на клик од ретроспективи у кождим моменту,
- Идеалні є за комуникацію у реалним чаше, на приклад як перевірюванє на самим концу кожного онлайн преподаваня,
- Стимулує черанє знаня медзи школярами у інтересантним онлайн окруженю.

Пасош схопности (Youth pass)

Представяме вам европски Пасош схопности або оригинално [Youth pass](#), алат за преценюване здобутих знаньох, схопносцох и компетенцийох, хтори состояна часц стратегії Европскей комисії за прилапюване и припознаване неформалного учения. *Youth pass* сертификат представя припознање за участвованє у Еразмус+ програмох.

Окрем потвердзєня участвованя на проєктох, чераньох, тренингох, тот алат служи и як потвердзєнє о посцигнутих и розвитих компетенцийох и схопносцох.

Окремносц того сертификату ше спатра у тим же поєдинци самостойно уписую свойо здобути компетенції. Кажде за себе найлєпше зна кельо наисце дацо научел. Вельку повагу ше унапрямує на процес учения при креированю того сертификату, дзе особи освидомюю свойо схопности, прилапою и надбудовую свойо знанє.

Даядни компетенції хтори препознава *Youth pass* алат дзелїме з вами у предлужєню – комуникацию на мацеринским языку, комуникацию на странских языкох, математични компетенції и основни компетенції о технології, дигиталней компетенції, компетенції о процесу учения, социялней и гражданскей компетенції, компетенції з домену поднімательства, свидомосц о култури виражованя.

Гоч тот алат наменени организациейом и институцийом (на приклад школом) хасновательом Еразмус+ инструментах потримовки, генерално постої думане же ше применёванe того сертификату може найсц и у формалней образовней системи так же здобути знаня своїх школярох наставніки препознаю и вредную. Тот модел тиж може послужит и як инспирация за наставнікох же би креировали подобни ришення за самопроценьоване своїх школярох, окреме под час реалізації програми проєктней настави и настави на далекосц. Применёванe такого способу оценьованя стимулує розвой интроспекції и критичного думаню при школярох.

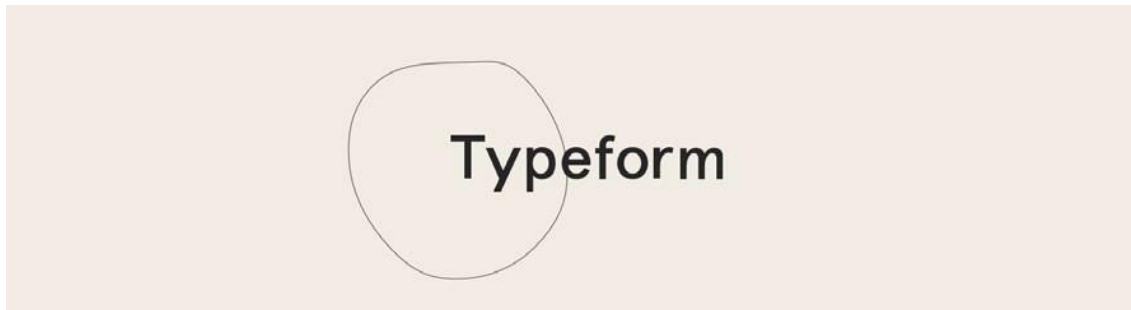
Предносци *Youth pass* алата за самооценьоване:

- Пополнює ше з информациями о реалізованих активносцох под час проєкту и о результатах учения,
- Виполнени сертификати ше потим автоматично генерує и вони сцигую на e-mail у ПДФ формату,
- Сертификат препознати и барз ценени у привредох ширцом Европи. Велї компанийі додатно вредную тот сертификат при обезпечованю роботи.

Як випатра пополньоване того сертификату можеце опатриц у видео упутству за пополньоване и генероване сертификтох, хтори креировала Темпус фондация у Сербії – <https://www.youtube.com/watch?v=g4ex1OppKxc>.

Typeform

[Typeform](#) (Typeform) то специализовани софтвер за креиране онлайн питальніка. У настави свойо применёванe находзи у домену проверйованя знаня.

Тото цо характеризує софтвер то винїмково динамични форми хтори ше легко прилагодзую остатнім хасновательом. Интересантне же го хасновали компанийі як цо то *Apple Inc*,

Airbnb, Uber і Nike. Тот софтвер продукує милиони питальніки за своїх хасновательох кажди мешац.

Предносци Тайпформу:

- Платформу мож бесплатно хасновац, медзитим число бесплатних формох або тестох за оценьованє огранічене на три, цо значи же маце два опції, або висцерац предходни тести же бисце креировали нови, або плациц премиум налог,
- Окреме интуитивна и легка за хаснованє, цо остатнім хасновательом оможлївює єдноставне и интересантне искусство,
- Постоя розлични формулари з напредок креированима питаннями (лєм на анґлійским языку), хтори вам можу послужиц як инспирация за креированє питальнікох або тестох,
- Питаня, та вец и питальніки, прилагодзени гу цильней групи, їх змист таки **интересантни же просто лєдво чекаце дац одвит на питанє,**
- Автоматизовани обробок податкох вам оможлївює же бисце швидко креировали звити и же бисце их исто тако легко представели заинтересованим у ширшей явносци, родичом, на приклад.

Ресурси за планованє и реализованє проєктней настави и настави на далєко

Наставни програми треба же би ослуховали тренди у розличних индустриях и прилагодзовали ше на таки способ же би квалитетно пририхтали школярох за неизвесну будучносц. Порядне провадзєнє релевантних жридох информациейох, науки, развою економії и дружтва у целосци, доприноши як особному так и розвою наставнікох и потенціалному унапредзованю квалитету змиста у учальных. Маючи у оглядзе простор хтори наставніки маю у планованю настави и усоглашованю своїх планох, авторе ше потрудзели же би им з представянєм онлайн бази знаня тот процес олегчали.

Представянє бази знаня кхтору авторе приручїка популярно наволали «ресурси» одражує думети интернету, бо оможлівюю и наставніком и школяром дойсц до моментално найрелевантнейших и найшвижших информациейох.

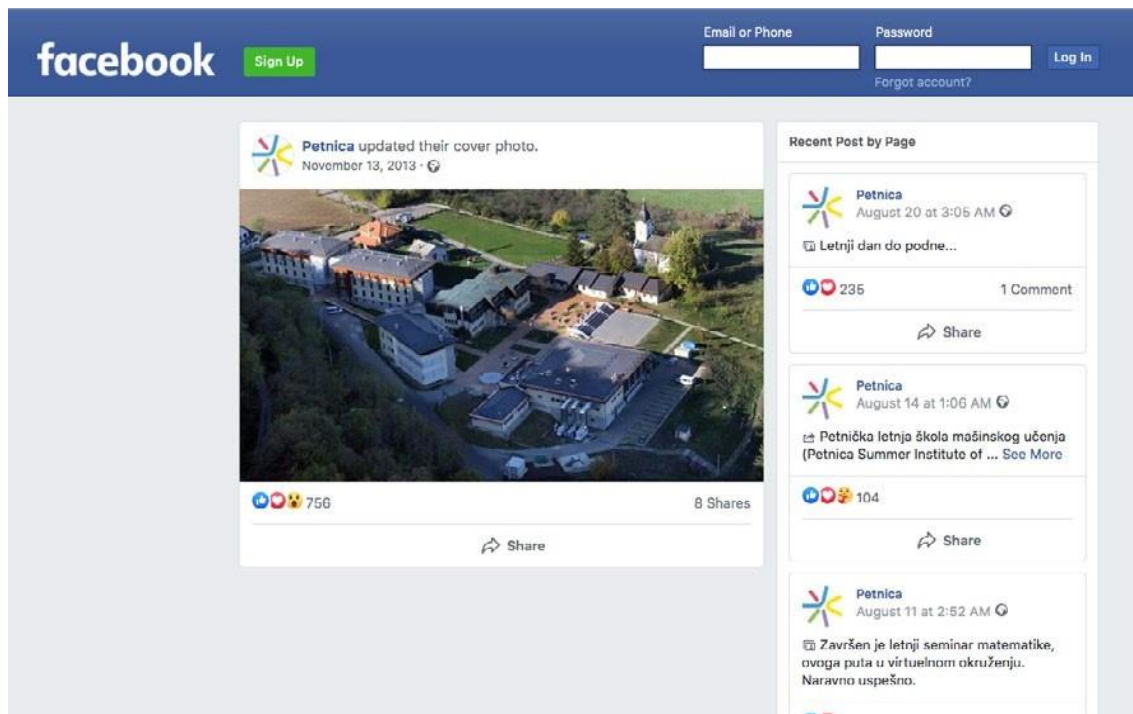
Ресурс як цо то Гугл знавец (*Google Scholar*) дава нагоду шицким провадзиц роботу научнікох з найрозличнейших обласцохи. TED, з другого боку, представя хасновиту базу идейох у видео формату хтори идеални за хаснованє у учальных. Векшина преподаваньох у тей бази преложена на сербски язык. Портал «Жиц демократию» понука напрямки у форми приручїка и кнїжки за виводзєнє настави гражданского воспитаня. Велї други ресурси представени у тим поглаю створени з намиру же би допринесли унапредзеню квалитету вашей настави.

Петница

[Istraživačka stanica Petnica](#) основана 1982. року на иницијативу групи младих вигледовачох, наставнікох и студентох хтори були незадовольни з постојачу праксу у образованю и формованю младих наукових кадрох. То була наисце перша независна образовна організація у тедишней Югославії.

Под час 38 рокох розвою и роботи, ВС Петница успишно организовала вещей як 3.500 рижнородни курси, кампи и семинари на хторих участвовали вещей як 50.000 учашніки и коло 6.000 преподаваче и фахово сотрудніки.

Предходно спомнуте искуство и актуална ситуація виволана з кризи допринесли же би фахови тим ВС Петница креировал єдинствену базу [Petničkihonline resursa](#). Змисти зоз домену природних, дружтвених, технічних наукох, уметносци и дизайна постали доступни шицким хтори укажу интересоване у вязи зоз шицких обласцох. База своєю применюванє може найсц и у порядней настави, бо на єдним месце вельки вибор кнїжкох, хасновитих линкох, видео туториялох, курсох з предходно спомнутих дисциплінох.

Предносци Петницьких онлайн ресурсох:

- Безплатни су за ханованє. Доступни су преїг интернет-презентациї Петници.
- Организовани су у рамикох ПДФ документу, цо саму та база прето барз мобилна, ре сурси легко мож дзелїц преїг розличних каналох, од Фейсбук групи, та по e-mail и сервису за черанє порукох як цо то Вайбер або Вотсап (*Wxamcann*).
- Базу творя релевантни ПДФ кнїжки, видео-записи у найрозличнейших форматах, линки гу сайтом и онлайн курси.

Дигитална Народна библиотека Сербії

Врацанс
на змист

[Digitalna Narodna biblioteka Srbije](#) направлена у складзе зоз принципами отвореного приступу знаню и информацией. Дигіталізована матерія з колекційох Народней библиотеки Сербії представя явне національне добро.

Зміст націоналей библиотеки мож читац, патриц и слухац. На драгу коло Сербії, региона, Европи и швета можеце рушиц з помоцу драгописней літератури, збирки старих фотографійох и доброго звуку.

Предносци Дигіталней Народней библиотеки Сербії: Цали зміст безплатни.

Попри дигіталізованих кніжкох и кніжкох у звуковим форматі, зміст збогацени и з дигіталізованима старима фотографіями.

Зміст єдноставно організовани, бо є тематично подзелени на одвитууюци колекції, цо хасновательом понука швидке прегледованє и легко мож пренайсц жадану матерію.

arXiv

Архивикс (*arXiv*) представя отворену архіву наукових статійох з обласци фізики, математики, рахунарских наукох, квантитативней біології, квантитативних фінансийох, статистици, електротехніки и наукох о системох и економії. Архивикс то дигітални ресурс хтори фінансує заєдніца, односно граждане преїг поєдинечних донаційох. Основал ю 1991. року Паул Гінспарг, а з ей роботу управа Универзитет Корнел, Зєдинени Америцки Держави.

Предносци Архивиксу:

- Архивикс безплатни за хаснованє,
- Базу творя розлични науково статії о найновших досцигнуцох зоз спомнутих обласцох. Попри того, базу ше порядне ажурирує,
- Єдноставна є за хаснованє и прегледованє. Прегледованє швидко одвитує на питання по ключних словах,
- Статії у форми ПДФ и Ворд документох, безплатни су за преберанє, цо тиж оможлівлює їх легку мобилносц, односно дальше дзелєнє.

Google Scholar

Гугл знавец (*Google Scholar*) то шлєбодни веб-прегледовач наукових роботах, хтори у бета верзії лансирани ище давного 2004. року у рамикох Гугл фамелії.

Тото цо го окреме видвоює од других прегледовачох то окремна база, хтора облапя вецей як 389 милиони документи, як и автоматичне прегледованє хторе, попри информациейох о науковей роботі, понука податки о наводзеню науковей роботи у других релевантних документох. Тота функционалносц видвоює Гугл знавца у одношеню на други подобни прегледовачи.

Тот алат окреме легки за хаснованє, бо хаснує исти принцип як и Гугл прегледовач, як за прегледованє так и за представянє резултатох. Хасновательне искуство будзе познате и прилагодзене наставніком и школяром.

Предносц Гугл знавца як алату:

- Найвекша база податкох науковей литератури на швецє. База облапя рецензовани науково статії, кнїжки, конференцийни роботи, дисертації, роботни верзії, технічни звити и другу фахову литературу,

- Искуство прегледованя єдноставне, засноване на Гугл принципе, односно до прегледовача можеце удуркац гоч хторе ключне слово и будзе вам одвитовац з лістину релевантних інформаційох у одношеню на критеріум прегледованя хтори сце поставели. Медзитим, то не значи же легко дойдзеце до жаданих інформаційох. Прегледованє вам будзе олегчане лєм кед вашо вимаганє специфичне, на приклад назва науковей роботи (голем прибілжна) або мено и презвіско авторох,
- Ище єдна важна характеристика того алату то и можлівосц прегледованя науковей литератури на сербским язикау,
- Дава нагоду же бисце у рамикох своєї библиотеки єдноставно організовали статї, на приклад за познейше читанє,
- Понука приступ гу лістини найлєпше оцєнєних наукових роботох зоз сто розличних обласцох у остатніх пейцох рокох.

NaPON

Национални портал за отворену науку (Narop) порушани у марцу 2020. року и представля намаганє руху за отворену науку хторому циль оможлївиц же би науково досцигнуца, поготов тоти хтори ше финансиє з бюджету Републики Сербії, були доступни шицким заинтересованим громаданом.

Отворену науку ше часто поровнує зоз шлєбодним приступом гу публикаційом, алє вона вельо вещей од того. Отворена наука подроумює оможлївованє приступу гу вкупному процесу продукції наукових и уметніцких резултатох шицким заинтересованим громаданом.

Портал наменєни шицким, од виглєдовачох и уметнікох, по компетентни органи хтори ше занїмаю з розвойом стратегійох з домену науки и култури, потим наставніком хтори конєчно у можлівосци на єдноставни способ провадзиц розвой науки у розличних обласцох и, тиж так, велї иновациї у реалним чаше реализовац преїг настави.

Предносци НаПОН порталу:

- Безплатни и розумлїви наукови змист,
- Можлівосц директного повязованя з виглєдовачами, уметніками, заинтересованима організаціями и компаніями, односно на єдним месце ше находза шицки потенциялни партнєре, розлични заинтересовани групи зоз ширшей явности, хтори легко мож уключиц до рижнородних образовних инициативох.

TED

TED – акроним слів технологія, забава і дизайн (*Technology–Entertainment–Design*) – неprofitна організація, заснована 1984. року у З'єдинєних Америкських Державох. Мисія тей організації інспірована з єдноставну ідею – ширєнє інспіративних приповідкох, искусствох і ідейох. Тота неprofitна організація позната по тим же організує TED конференцію. Конференція специфічна по тим же бешедніки особи хтори маю спознаня з найрозличнейших обласцох, при тим викладаю своїо інспіративни ідеї у преподаваньох по осемнац минути. Так ше керує безпотребне обтерхованє публіки з деталями, а бешедніки у тим часовим периодзе маю задаток виражиц сущносц своїй приповідки. Основни ціль кожного бешедніка же би інспіровал і порушал публіку на акцію у напрямє позитивней трансформації нашого глобального дружтва.

Шицки бешеди ше зніма і после конференційох, хтори ше нешка одвиваю ширцом швета, ше их поставя на сайт www.ted.com, на хторим их мож безплатно опатриц. База TED бешедох окремна і служи як єдинствени алат, як за ученє, так і за вигледованє.

Окреме важна і у нашим контексту барз інтересантна часц TED є-системи Ed.Ted. пошвєцєни образованю і єгзистує у двох формох: Ютуб канали і веб-бок, на хторих ше находза анимировани образовни видео-записи з розличних дисциплінох. Податки з 2019. року нам указую же тота система ма вецей як 10 милиони предплатнікох і вецей як 1,5 милиярди препатрунки.

Предносци TED платформи:

- База зоз бешедами безплатна і при тим є окреме легка за прегледованє,
- Платформа хасновательох не условює з регистрацію, шицок змист доступни і транспарентни, як на самей платформи, так і на Ютуб дружтвеней мрежи,
- Предносц патреня бешеди на Тед платформи у тим же вам доступни преклад бешеди на векшину шветових языкох. Визначуєме і же велька векшина бешедох уж предложена на сербски язык, цо сам змист твори доступнейшим.

• Google Arts and Culture

Задумайте себе як ще у єдним дню шейтаце по Лувру або по Националней галерії у Лондону або же сче одразу на закрицу Тадж Махалу. Нешкайша технология нам може оможлівиц тото невіроятне искусство. Необходне же бизме мали просекови мудри телефон и инсталовану апликацию Гугл уметносц и култура (*Google Arts and Culture*).

Тота интересантна апликация часц Гугл фамелії од 2011. року и представя окреми ресурс шветового културного наслідства.

З увагу є дизайнована за любительох култури и шицких любопитлівих гражданох хтори любя вигледовац културни продукти, културне наслідство, религії, обичаї и други числени змисти з домену култури и уметносци.

Предносци апликації Гугл уметносц и култура:

- Найвекша шветова база културного наслідства,
- Легке прегледованє хторе шицким оможлівює же би на клик пришли по жадани змист,
- Можлівосц самоорганізованя змист и интеграції зоз другима Гугл алатами и апликациями, як цо то, на приклад, Слек,
- Понука розлични опції за ученє, як цо то, на приклад, експериментованє, хторе поспишує процес вигледованя и припйованя знаня з домену уметносци и култури.

Living Democracy

Портал Жиц демократию ([*Living Democracy*](#)) представя резултат истоменового проекту хтори потримал Совит Европи. Змист порталу, односно шлебодни ресурси, креирани за шицких наставнікох, окреме за гевтих хтори преподаваю Гражданске воспитанє и образованє, по велїх и найважнейши предмет за розвой критичного думаня и гражданской солидарносци.

Предносци портала Жиц демократию:

- Портал и шицок змист у форми приручніка и додатних материйох на сербским языку,
- Шицки доступни ресурси безплатни и легко их превжац,
- Попри приручніка, базу шлебодних ресурсох характеризую и интересантни промоційни материяли, потим карточки дзєцинских правох, урядово документи не європскому стандарту з обласци людских правох и видео-змист у форми анимированих фільмох.

Практичні приклади проєктней настави и настави на далєко

Нови обставини хтори спричинєла пандемия ковиду условєли швидку сєлїдбу трансферох знаня з учальных до е-простору. Тоти обставини инспировали наставанє того приручнїку, алє и велїх других добрих праксох з обласци образования.

Маючи у оглядзє указану агилносц наставнїкох и їх швидкє прилагодзованє гу новим условийом, NALED и Организация за розвой карєри и младежского поднїмательства «Connecting», у сотрудрнїтвє з Министерством просвити, науки и технологийного розвою, Заводом за унапредзованє образования и воспитаня и Рєпубличним сєкретариятом за явни политики, а з потримовку Америкєй агєнцїї за мєдзинародни розвой (USAID), организовали Конкурс за вибор найлєпших прикладах настави на далєко под назву «Магия у рукох наставнїка».

На конкурс сцигли вєцєй як 700 прияви зоз школах ширцом Сєрбиї. Приклади вивєдзєни з настави на далєко предстваяю ишє єдну хасновиту онлайн базу знаня. Тому безплатному ресурсу можє каждє приступиц прєйг платформи проєкту Явно-приватни диалог – <https://jpd.rs/online-nastava>. Приклади мож прєглєдац по обласцох, класох и типох настави хтору наставнїки можу похасновац.

У наступним поглавию, попри прикладах настави на далєко, хтори на Юдєми платформи у форми онлайн курсу креировал *Euroguidance* центр у Сєрбиї, предствєни и добри приклади настави на далєко прєвжати зоз конкурсу «Магия у рукох наставнїкох» хтори илуструю хаснованє предствєних дигиталних алатох з того приручнїку.

Юдеми онлайн курс: Увод до кариєрного водзеня

Авторы: Марко Банкович, София Петрович, Ядранка Лилич, Миляна Китанович, Мирко Маркович, Биляна Дьордевич, Мая Светозаревич

Организация: Национални *Euroguidance* центр у Сербії

Тип настави: Онлайн курс з напредок пририхтанима видео-змистом

Возрост: Одроснути

Число нащивительох: Не ограничено

Час: 5х видео змисти

Курс наменени насампредз наставніком штредніх школах у Сербії, и то окреме тим хтори маю мало або не маю искуства у запровадзованю активносцох кариєрного водзеня и совитованя (скрачено – КВиС). Тоти знаня можу буц хасновити шицким наставніком, а окреме класним старшином и педагогийно-психологийней служби.

Курс конциповани на таки способ же би ше нащивителе упознали з основними поняцями у вязи зоз кариєрним водзенєм и совитованєм, схопносцями за управяне з кариєру, сучасним похопенєм кариєри, але и зоз законскими обовзками яки штредні школи маю у вязи зоз запровадзованєм активносцом КВиС.

Тиж, преїг поглавя о самопреценьованю, кариєрним информованю, упознаваню занїманьох, о представляню роботодавательом, планованю и приношеню одлукох, индивидуалней роботи зоз школярами и организоваю школского тиму, попри теорийних основах, представени и конкретни активносци яки наставніки можу запровадзиц у школи на основи приложених упутствох, але и обдумац власни активносци КВиС на основи достатих напрямкох. Курс бесплатни, а нащивителе му можу приступиц у гоч хторим моменту зоз гоч хторого места и пошореня, тиж понука можлівосц же би нащивителе самостойно организовали динамику ученя, бо змист напредок пририхтани и поставени.

Дознай вецей: <https://www.udemy.com/course/karijerno-vodjenje/>

Надпомнуце: Представени приклад илуструє наставу на далеку у форми видео- курсу. Визначуєме же то не приклад проектней настави на далеку.

Зачувайме пчоли

Автор: Дюрдїца Стойкович

Школа: «Йован Попович», Беочин

Тип школи: Основна

Предмет: Проєктна настава

Тип наставе: Проєкт

Возрост: 8-10 роки

Число школярох: 11

Хасновани дигитални алати: YouTube, Wix, Story Jumper, Earth Day, Doodle, Learningapps, Microsoft Teams

Проєктна настава «Зачувайме пчоли» наменєна школяром нїзших класох основних школах.

Виволуює питанє за школярох: «На яки способ можемо помогнуц пчолом?»

Школяре креировали кармилки за пчоли и кнїжку о пчолох, спатраюци способ живота и збудов пчолох. Од школярох ше вимагало же би вигледали причини загроженосци пчолох и же би, з другого боку, вигледали на яки способ можу уплївовац на ришованє проблемох з якими ше пчоли каждодньово стретаю.

Активносци проєкту організовані коло:

вибудови кармилкох за пчоли;

креирования онлайн кнїжки о пчолох.

Дознай вещей:

<https://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-skole.php?id=522>

Живот после осемнац рокох

Автор: Миряна Стакич Савкович

Школа: Филологийна гимназия, Београд

Тип школи: Штредня

Предмет: Литература

Тип настави: Проєкт

Возрост: 18–19 роки

Число школярох: 70

Хасновани диґитални алати: Skajp, Vajber, mejl, Microsoft Office

Проєкт «Живот после осемнац рокох – приповедки и приповеданя з часу корони у е-кніжки школярох на 11 языкох», наменени школяром штвартих класох штредніх школах. Школяре креировали електронску кніжку на 156 бокох, а медзи нїма – дваецц приповедки на сербским языку, дваецц преклади на анґлийски язык, по штири преклади на французки и на немецки язык, по єден преклад на русийски, шпански, италиянски, китайски, японски, норвежски, корейски и латински язык.

Шицки приповедки написали и преложели школяре хтори два мешацци участвовали у проєкту.

Од школярох ше вимагало же би на самим початку написали приповедку о литературних юнакох хтори ше нашли у Сербії под час яри 2020 року. Потим, же би креирани тексти анализовали и дзень после того вибрали одредзене число приповедкох по напредок дефинованих критериюмох.

Активносци проєкту були організовані коло:

твореня кніжки у розличних форматах (писаним и звуковим),

анализи и преценюваня квалитету,

прекладу,

промоції резултатох.

Дознай вецей:

<https://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-skole.php?id=462>

Новинська агенция Антични Рим явя...

Автор: Єлена Лилич

Школа: «Миливой Петкович Фечко», Платичево (Рума)

Тип школе: Основна

Предмет: История

Тип настави: Проєкат

Возрост: 11–12 роки

Число школярох: 34

Хасновани дигитални алати: Gugl učionica, Gugl upitnik, Linoit, Kahut, Flipsnek

Основни цель проєкту «Новинська агенция Антички Рим явя...», наменєна школяром пиятих класох основних школах, то систематизация знаня о истории античного Рима. Главни задаток бул же би школяре подзелени на тими креировали новински статї з периоду античного Риму и потим их обєдинели и обявели у форми електронских новинох. Новински приповедки написали школяре под час тротижньового тирваня проєкту.

Од школярох ше обчековало же би робели у тиму, ведно виглєдовали материю зоз задатей теми, потим анализовали позберани информации и самостойно представели резултати свойого учєня у онлайн окруженю.

Активносци проєкту були організовані коло:

креирования електронских новинох,

промоції продукту проєкту,

прецени здобутого знаня.

Дознай вещей:

[хттпс://jpd.rs/takmičenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-scole.pхп?id=462](https://jpd.rs/takmičenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-sколе.pхп?id=462)

Сербска реалистична приповідка

Автор: Єлена Чолич

Школа: Медичинська школа зоз домом школярох «Шестри Нинкович», Крагуєвац

Тип школ: Штредня фахова школа

Предмет: Сербски язык и литература

Тип настави: Проєкт

Возрост: 15-16 роки

Число школярох: 60

Хасновани дигітални алати: *Padlet, Canva, Gugl forma, Storyboard, Word, Art generator, Strip Creator*

Основни ціль проєкту «Сербска реалистична приповідка» то преглїбйованє знаня о сербских реалистох и їх ділох.

Задаток проєкту бул виробок збирки дигіталних роботох о ділох пейцох сербских реалистох. Порядна комуникация зоз школярами ше одвивала преїг Гугл учальні.

Од школярох ше обчековало же би робели у тиму, ведно вигледовали материю на задату тему, потим же би вибрали єдного писателя и діло хторе детально буду вигледовац, же би медзисобно сотрудзовали и черали інформації, а на концу и же би самостойно представели резултати ученя у онлайн окруженю.

Активносци проєкту були організовані коло:

виробку збирки дигіталних роботох,

представяня резултатох ученя,

вреднованя наученого и самопреценьованя.

Спознай вещей:

<https://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-skoле.pxp?id=436>

Марко Кральович – дружтвене бависко у дигиталней форми

Автор: Олгица Спасоевич

Школа: «Петар Лекович», Пожега

Тип школи: Основна

Предмет: Сербски язык и литература

Тип настави: Проект

Возрост: 12–13 роки

Число школярох: 24

Хасновани дигитални алати: Зум, Мудл, Гугл алати, Ютјуб

Главни цель проекту «Марко Кральович – дружтвене бависко у дигиталней форми» то стимуловане школярох шестих класох основних школах же би повязали и применели научене.

Под час проекту хтори тирва два тижні од школярох ше обчековало же би самостойно пречитали писні зоз задатей теми, потим пренашли додатни информации, поровнали змисти и запаметали ключни факти.

Проектни задаток організовани коло креирования дружтвеного бависка, при хторим процес бул подзелени на шлідујуци активности:

школяре обдумовали питання на основі позбраних інформаційох,
дигіталізація позбраних матерії – креірованє квизох, міні стріпх, ілюстраційох
сценах зоз писньох,
презентація продукту проекту,
преценюванє здобутого знаня.

Дознай вещей:

[хттпс://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-skoле.pxp?id=508](https://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-skoле.pxp?id=508)

Параболи през интерактивну роботу школярох и наставнікох

Автор: Ясмiна Мицич

Школа: Перша крагуєвацка гимназия, Крагуєвац

Тип школи: Штредня

Предмет: Математика

Тип настави: Проект

Возрост: 15–16 роки

Число школярох: 28

Хасновани диґитални алати: Quizalize, My Showbie, Stormboard, Linoit, Forms office, eTwinning, Edmodo, MS Teams

Циль наставней годзини о параболох ше спатра у повязованю наученого о квадратних функцийох и тригонометрийних неєдначинох.

Тот приклад настави на далеко реализовани под час єдней школскей годзини, дзе ше од школярох обчековало же би, по одпатреним двоминутним видео-запису и анализи домашнього задатку, робяци у тиму, одвитовали на поставени нови задаток. Школяре на концу годзини представляли свойо ришення.

Активносци школскей годзини організовани коло: тимскей роботи на ришованю задатку, презентації ришеньох и водзеней дискусії.

Дознай вещей:

[https://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-scole.pхр?id=647](https://jpd.rs/takmicenje-za-najbolju-online-nastavu-prijava-sколе.pхр?id=647)

Напрямки и совити за повязованє зоз заєдніцу и фінансованє настави

Видзи ше же єдна общеприлапена предрозсудка же ше образованє здобувало лєм у школах. Медзитим, образовни роботніки ширцом швета визначую же ше людзе образую вшадзи и у кождим моменту и же человек учи покля є живи. Мож учиц преїг організованих формалних и неформалних програмах, як и у інформалним контексту.

Авторе одлучели же би ше у тим поглавію повагу унапрямело на даванє напрямкох наставніком на яки способ найширша заєдніца потрима квалитетне формалне образованє. Ключ квалитетного образования у тим же би ше розподзелело одвичательности и сотрудничтво.

З тим у вязи представени кратки прегляд релевантних організаційох цивилного дружтва и донаторох з території Републики Сербії, хтори даскельо роки указую вельку заинтересованосц сотрудничовац як зоз школами так и зоз наставніками.

У предлуженю визначени и модели за додатне зберанє ресурсох пре легчейше виводженє проєктней настави у школах. Точнейше, у поглавію ше бешедує о моделях компанийного збераня средствох и масовного збераня средствох преїг онлайн платформи, попри donacije.rs.

Авторе приручніку нароком обкеровали представянє традиционалних моделей за додатне фінансованє проєктней настави. Жадали зме приказац іновативни практики за фінансованє хтори уж єдну децению своєю применюванє маю ширцом швета.

Сотруднітво з організаціями цивилного дружтва

Добри ресурс у локалних заєдніцох то організації цивилного дружтва. Школи и їх заняті у очох донаторох и далей уліваю невірятьне довірє и прето представляю барз жаданого партнера кождой організації. З другого боку, організації под час рокох розвою и роботи розвили розлични експертизи, од компанийного збераня средствох, преїг масовного збераня средствох, та по знаня о тим на яки способ ше пишу и імплементую и націонални и європски проєкти.

Нагоди за заєднічку роботу и творене спатраю ше насампредз у можлівосцох хтори понукаю донаторе, попри Европскей комисії преїг програми Erasmus+ и Регионалней канцелария за младих (RYCO), а хтори непрерывно ошмелюю потенциалних партнерох преїг своїх поволанкох на сотрудніцтво медзи школами и цивилного сектору.

Добре жридло за проверйоване квалитету организацийох то фаховни союзи, як цо то Национална асоциация практичарох/кох младежскей роботи [Nacionalne asocijacje praktičara/kiomladinskograda](https://www.nacionalne-asocijacje-prakticara/kiomladinskograda) и на приклад Фаховна организация младих Сербії [Krovne organizacijemladihSrbije](https://www.krovne-organizacijemladihSrbije), хтори ведно чишля вещей як 150 членіци ширцом цалей Сербії и чий список фактох можеце пренайсц на їх веб-презентацийох.

Прето, поволуєме наставнікох же би у своїх заєдніцох вигледали локални організації зоз хторима постої простор за сотруднітво и же би потим иницировали же би ше ведно явели на даєден з националних, регионалних, европских конкурсох и, прецо би не, ведно з німа предложили проекти компанийом, як локалним, так и националним и мултинационалним.

Зберанє средствох на локалу

Єден з найвекших виволаньох з хторим ше кажде хто роби у просвити зочує то недостаток основних средствох за виводжене квалитетней настави. Факт же нашо школи не досц опремени, але и факт же розлични интересни групи, як цо то компанії и граждане ше винїмково намагаю з рока на рок унапредзиц моментални стан у школстве.

О тим шведоча и резултати вигледованя о добротворстве «Сербия дарує» зоз 2019. року, на основи хторих ше діловни сектор високо котирує, такой после гражданох, и учествує у вкупней суми подарованих сумох зоз скоро 40% на националним уровню.

Предходно спомнуте вигледоване нам указує и тото же образоване єдна зоз штирох найзаступенших обласцох за хтори ше дзєчнє видвоєє пенєжни суми. Визначуєме же ше од вкупней суми донираних средствох у 2019. року лєм за обласц образования видвоєло точно 12.9%.

*СУЧАСНЕ ОБРАЗОВАЊЕ ЗА
БУДУЧНОСТ НАШИХ ДЗЕЦОХ ОПРЕММЕ
КАБИНЕТ ИНФОРМАТИКИ ОСНОВНЕЙ
ШКОЛИ У ШИДЗЕ,
31 донатор, назберани 507.000,00 РСД.
Донаторе були компанії и граждане.
Жридло <https://www.donacije.rs/projekat/informaticki-kabinet-sid/>*

Тоти податки нам указую жа привреда розуми значносьц образования и же є прето порихтана видвоїц значани средства за його константе унапредзованє. То добри указатель, поготов кед маме у оглядзе же каждая штварта дарована сума одходзи до рукох институцийох, цо далей значи же заш лєм постої одреджене довириє до институцийох, бо давателе средствох веря же ше пенєж наменково потроши.

Спрам тих податкох, видно же на тарговищу збераня средствох постої простор хтори просвітни роботніки можу вихасновац же би ше финансовало виводженє проєктней настави або за гоч хтору другу образовну иницијативу. Як єдно з виволаньох у тим процесу наклада ше факт же просвітни роботніки не маю досц знаня з обласци збераня средствох, не знаю на яки способ креировац молбу за донації або спонзорство, або не маю досц часу же би ше, попри порядней, занїмали и з тоту додатну роботу, же би посиляли e-mail-и, комуниковахи з новима партнерами, одходзели на схадзки и там представляли идеї за хтори им потребна потримовка.

Вшелїяк же маме у оглядзе шицки тоти виволаня, вериме же их єст ище, але поволуєме наставнікох же би заш лєм пробовали, бо вше векше число компанийох ма слуху за потреби квалитетного образования. Вериме же тоти намаганя буду водзиц гу смисленому преунапрямованю звишка капіталу там дзе вон найпотребнейши, а то формална образовна система.

Хаснуєме нагоду же бизме наставнікох унапрямили на локални фондації у Новим Пазаре, Обреновцу, Заєчару, Панчеве, Парачину, Нишу, потим на фондацію *Шлід* и *Catalyst Balkans*, бо шицки вони роками розвиваю експертизу з домену збераня средствох на локалним уровню и дзечне дзеля свойо знаня, та можу буц добри ресурс за здобуванє иницијалного знаня о збераню средствох од компанийох.

Масовне зберанє средствох

На предходно представени модел финансованя ше опера модел масовного збераня средствох, хтори уж єдну децению успишно финансиє початни идеї. Свойо успишне применюванє находзи и у Сербії, о чим будземе пошвидко и бешедовац.

Краудфандинг (*crowdfunding*) представя онлайн процес збераня средствох од велького числа людзох хтори обично дзеля исту страсц у вязи зоз проєктом хтори ше потримує. Словозлученє *crowdfunding* настала од англійского слова *crowd*, цо значи група, громада, маса и слова *funding* хтора означує финансованє.

О чим заправо слово?

Шицки зме голем раз були у ситуації же маме даяку добру идею, а не маме достаточно пенєжи реализовац ю. Краудфандинг платформи одвитуя праве на тот проблем, бо людзе ширцом швета преїг нїх приходза до початного капіталу, у форми фінансийох, з помоцу хторих реализую свойо идеї. Тоти платформи невяротну експанзію дожили под час 2009. року, по глобалней речесії, кед граждане ширцом швета потримовали єдни других же би ше проєкти з найрозличнейших дисциплінох успішно реализовало. Нешка ше преїг тих платформох успішно збера средства за реализацію як локальних, так и глобалних проєктох. Тот способ фінансованя проєктох, хтори на уровню идеї або тестираного прототипу, свойо применёванє нашли и у формалних образовних системох ширцом швета и представя барз хасновити алати за фінансованє идейох за виводзене проєктней настави. Тиж, може буц хасновити и за фінансованє закончуючих продуктох яки настали з проєктну наставу.

Постоя и узко специализовани платформи яки наменєни лєм за фінансованє школских проєктох хтори иницирую наставніки и школяре. Добри приклад єдней такей пракси то [Donors- choose.org](https://donors-choose.org), хтора дала значни резултати у ЗАД.

Модели групного фінансованя:

Донаційни, хтори наменєни гуманитарним и неапрофитним організаційом, не подрозумює же би поєдинци хтори потримую проєктни идеї достали нааполненє. Интересантно же єдна така платформа уж даскельо роки успішно функціонує и у Сербії. Слово о платформі donacije.rs. Велї школски проєкти фінансовани преїг тей платформі як цо то [Digitalna učionica](#) и [POKUŠ.AILab-у](#).

*ОПРЕММЕ ДИГІТАЛНУ УЧАЛНЮ
У ЗОМБОРЕ ЗА НОВИ ГЕНЕРАЦІЇ
ГИМНАЗИЈЛЦОХ*

*40 донаторе, назберани 896.867,00 тисячи
динари*

Донаторе були граждане и компанії.

Жридло

[https://www.donacije.rs/projekat/
digitalna-ucionica-sombor/](https://www.donacije.rs/projekat/digitalna-ucionica-sombor/)

Найрозширенши модел базовани на наградох. Популярни шветово платформи [Kickstarter](https://kickstarter.com) засновани праве на тим принципе. При тим типу краудфандингу ше при чераню за фінансийну потримовку понука награду.

Нагороди розпоредзени на даскельо категорії, од символичних, як цо то беджи або маїци, та по вредни награди хтори уствари продукти за хтори ше збера средства (кніжки, бицигли, деревени окуляри, 3Д принтери, итд.). Інвестиційни модел и модел пожички ше найвецей хаснує у домену фінансованя стартап компанийох, меней у домену образованя.

У Сербії лем под час 2017. року, преїг краудфандінг платформи, назберани вецей як 700.000 долари. Інтересантни и податок же вецей як 10.000 людзе донирали средства же би потримали вецей як 400 кампанії хтори под час того року порушани.

На концу, визначаєме же саме креированє кампанії проєкт за себе и вимага вельо знаня и усиловносци, але у тим процесу планованя и реалізації не мушице буц сами, бо організації як цо то Сербски филантропски форум, Бродото Сербия и GIZ – преїг програми [Crowd- fundingSrbija](#), понукаю розлични форми потримовки – од тренінгу и преношеня знаня, преїг заєдніцкогo креированя змисту за кампанії и, потим, промоції у явносци.

Предносци краудфандінгу:

- Ніч вас не кошта пробовац, платформи безплатни и кажде може креировац проєкт и оглашиц го пурейг ніх,
- Попри назбаного пенєжу за вашо ідеї, добробут ше спатра и у звекшаней обачлівосци (будзеце госцовац у медийох, сайт вашей школи або проєкту будзе окреме позиціоновани на Гуглу), велї людзе вам ше явя и буду жадац сотрудзовац з вами,
- Школяре обача же робя цошка цо у тренду, буду мац нагоду своєю знаня и компетенції применіц и такой видзиц резултат, цо допринєше же би уживали у процесу учєня.

Без огляду же думаєме же тот модел фінансираня страни за нашо условия, у Сербії ше го навелько применює. Петница з помоцу єдней краудфандінг кампанії назберала штири милиони динари, ОШ «Сримски фронт» вецей як 500.000 динари, Фонд Б92, ведно зоз 100 спеціальними школами ширцом Сербії, вецей як 6,5 милиони динари итд. Вельке число формованих ініціативох реалізоване з потримовку Ерсте банки преїг програми *Superste*. Вецей приклади, як и совити о тим як порушац свою кампаню за зберанє пенєжох, можеце найсц на сайту Donacije.rs.

Послеслово

Писанє того приручнїку за нас у исти час було и виволанє и авантура. Непреривно зме були свидоми важносци практичного применюваня шицкого о чим пишеме, мали зме у оглядзе совити велького числа искусних колегиньох и колегох, хтори у своїх учальных творели чародїйство и длуство хторе чувствуєме справ цалей заєднїци учительох и учителькох, наставнїкох и наставнїцох и шицких людзох у образованю. Вони, по нашим думаню, кажди дзень на найважнїйшим дружтвеним задатку – пририхтац и образовац младих за будучносц хтору шицки ведно очекуєме.

Сотруднїцтво на конкурсу «Магия у руках наставнїкох» указала нам даєдни з найлєпших прикладах ентузїязму и професионалносци. Дзепоедни приклади зме учишлєли до того приручнїку як и илустрації принципох проектней настави и настави на далєско. Щиро препоручуєме же бисце на сайту конкурсу препатрєли и други, хтори, найбаржей пре обяг того приручнїку, зме нє мали нагоду детальнїйше представиц. Бєшєдовали зме з наставнїками и пробовали прейг призма їх искусства спатриц вредносци и недосатки алатох хтори зме представєли. Прєшвєчени зме же тоти алати, як и ресурси на яки зме обрацєли повагу буду од хасну наставнїком, аж и кєд шє живот и настава враца до своїх звичайних цєкох.

Проектна настава єден з наймодєрнїйших и найкреативнїйших приступох у организованю образовного процесу. Настава на далєко, гоч ма своєю очиглядни огранїчєня, моментално реална потреба. Ключ успиху тих методох шє находзи у руках шицких хтори робя у образовню! Кєд прилапимє виволаня, опатримє дакус далєй од нашого сигурного кругу колегиньох и колегох, дакус далєй од школского двору и кєд почнємє вериц же сотруднїтво, добра комуникация, мрия и критичнє думанє наших школярох важнїйше од каждого поєдинєчного предмету и каждєй конкретнєй лекції з учебнїкох, подзєлїмє зоз школярами цошка сущнє, животнє и наисцє важнє.

Автори

Милан Петровић наставник сербского языка и литературы, снователь и програмни директор здружених гражданох “[Nauči me](#)” хторе ше заніма з иновациями у образованю, як и алумниста Фулбрайт програми. Автор є апликації “[Vučilo-Dolina magičnihreči](#)”, бависка за ученє и увежбованє правопису сербского языка. Зоз своїм тимом ше заніма з дигитализацию у образованю, образовних политкох, окреме з проблемами хтори у образованю маю дзеци з дислексию, преїг проєкту “[Herojiuče drugačije](#)”.

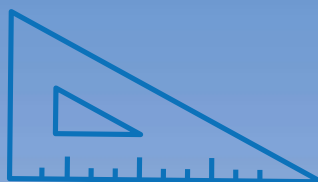
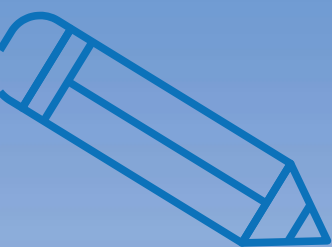
Тот тим у Нишу отворел “[Unbox -Hab inovativnih edukacija](#)” у хторих млади уча преїг практичну роботу и проєктну наставу.

Дениз Хоти серийни подніматель, филмски автор и консультант у обласцох дружтвених иновацийох, образованя и младежскей роботи, ма вещей як 9 роки искуства у явним, корпоративним и цивилним секторе у Сербії. Наградовани є за дизайнованє едукативней програми „[Kadpo-rastembiću..](#)“. Основал [Connecting](#). Соосновал [SINHROhab](#) и [Trip house](#).

Оливера Тодоровић дипломовани математичар - мастер и помоцница директора Заводу за унапредзованє образованя и воспитаня. Авторка є и коавторка числених збиркох и учебникох, приручничкох, роботних текох, статей и акредитованих програмох, як и добитница награди «Стоян Новакович» за најлепши комплет учебникох. Окреме є всестрана и пошвечена, активно участвує у розличних проєктох и комисийох хтори ше занімаю з образованьом.

© 2020 NALED

Виробок того Приручнїку оможлївени з потримовку америцкого народу преїг
Америцкеї агенції за медзинародни розвой (USAID). Змїст Приручнїка
одвичательносц лем **NALED**-у и не представя нужно становїска USAID-у або Влади

ЗАД. www.jnd.pc | www.naled.pc